

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Guilielmo Eremita, Archiepiscopo Bituricensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

dem Regis Edelburg. Utraque cum esset peregrina, præ merito virtutum ejusdem monasterii Brigensis est Abbatissa constituta. *Hæc ille. Ab ipso Anna sanctissimo Rege in Galliam erat missa cum sorore Sethrida, ut ex Henrico Huntindoniensi colligitur, ita lib. 3 historiar. scribente*: Minorem vero filiam suam Edelburgh, et filiam uxoris suæ Setrid miserat Rex Anna ad monasterium Bruges ad serviendum Domino. Quæ utraque cum esset peregrina, merito virtutum Bregensis Abbatissa effecta est. Tunc siquidem mittebant Nobiles Angliæ filias suas erudiendas in Bruge, et in Kala, et in Andilegum monasterio. Misit et Ercembert Bruges filiam suam Ercengotam Christi virginem sanctam et præclaram. Cujus opera virtutum, cuius signa miraculorum ab incolis loci illius usque hodie narrantur.

vita religiosa,

3 Meminit quoque Sethridæ *Nicolaus Harpseldius sec. 7, cap. 17, et Sædridonem vocat: sed quod ejus matrem, Ethelburgæ novercam facit, hæud nobis probatur. Fuit enim S. Hereswida, soror S. Hildæ, S. Edwini Regis et Martyris neptis, primum alteri viro nupta, eique Sethridam peperit. Eo mortuo, Annæ Regi Orienta-*

lium Anglorum jungitur, cui S. Sexburgam, S. Etheldredam, S. Ethelburgam, S. Witburgam, Adulphum Regem, et S. Jurminum genuit. Anna vero a Penda Merciorum crudelissimo Rege, anno Christi DCXV interfecto, in Galliam abiit, inque Calensi cœnobio vitæ reliquum sanctissime exegit, coliturque XXIII Septemb. S. Hilda XVII Novembr., S. Sexburga VI Julii, S. Etheldreda XXIII Junii, S. Ethelburga VII Julii, S. Witburga XVII Martii, S. Edwinus XII Octob.

Ex ms. mater, sorores, fratres,

4 Cum vero ab ipso Anna Rege; qui an. 654, occubuit, missa sit in Galliam Sethrida, hinc de ejus ætate fieri conjectura potest. An ipsa prior cœnobio præfuerit, an Ethelburga, quæ junior erat, non constat. Martyrologium Anglicanum innuit sorori successisse Sethridam: sed fallitur dum hanc quoque Annæ Regis filiam vocat. *Claudius Robertus in Gallia Christiana S. Edelburgim ait S. Pharæ in monasterii regimine successisse, nulla Sethridæ facta mentione: at non recte Regis Orientalium Saxonum illam fuisse filiam tradit. Orientalium Anglorum voluit scribere. Utraque sub S. Pharæ disciplina religiøsæ vitæ tirocinia posuit.*

ætas,

præfectura.

DE S. ALDO EREMITA, PAPIÆ IN ITALIA.

X JANUARI.

Ferrarius in catalogo generali Sanctorum isthæc scribit, IV Id. Janu. Papiæ S. Aldi eremita. Ast in catalogo Sanctorum Italiæ: S. Aldus quando et ubi vixerit, adhuc scire minime potui: ejus corpus Papiæ primum in sacello S. Columbanii conditum fuit, inde in basilicam S. Michaelis translatum est, ibique natalis ejus celebrari solet. Meminere illius Jacobus Gualla lib. 6, cap. 8. San-

ctuarii, Stephanus Breventanus lib. 3, histor. Ticiensis; qui tamen corpus in cathedrali ecclesia quiescere scribit; et Arnouldus Wion lib. 3, ligni vitæ in additionibus: ex quo loco, S. Aldum monachum Bobiensem vitam eremiticam in finitimis locis egisse, conjici potest. *Hæc Ferrarius. De Bobio illustri monasterio agemus XXI Novemb. ad vitam S. Columbanii.*

DE B. BENINCASA, ABBATE VIII CAVENSI.

AN. CHR. MCGIV. X JANUARI. Cavense cœnobium.

Ejus sancti Abbates.

B. Benincasa natalis.

ætas.

Cava civitas est in Campaniæ agrique Picientini confinibus, a situ loci vocata, ut *Leander in Campaniæ descriptione, media fere inter Salernum ac Nuceriam*. Juxta Cavam antiquissimum amplissimumque et opulentissimum prædium cœnobium est, Cavæ nominatum. *De hujus fundatione agemus in vita S. Alferii. Coluntur quatuor primi Abbates officii propriis et Missa. S. Alferius XII April. S. Leo XII Julii, S. Petrus IV Martii, S. Constabilis XVII Februarii. In aliorum multorum solemnitatibus fit sacrum de sanctissima Trinitate, nimirum B. Simeonis quinti Abbatis XVI Novembris, B. Falconis sexti V Junii, B. Marini septimi XV Decembris, B. Benincasæ octavi hoc die, B. Petri II noni XIV Maii, B. Balsami decimi XXIV Novembris, B. Leonardi undecimi XVIII Augusti, etc.*

2 B. Benincasæ X Januarii natalem designant *Hugo Menardus, Benedictus Dorganus, Arnouldus Wion in Martyrologio monastico, his verbis*: In monasterio sanctæ Trinitatis Cavæ, depositio B. Benincasæ Abbatis, addunt *Wion et Dorganus*: miraculorum gloria insignis. *Electus est illius monasterii Abbas Kalendis Februarii 1171, præfuitque usque ad IV Id. Januarii 1194, quo vita excessit, et in sacra crypta cum ceteris sanctis Patribus conditus est.*

3 Hic vir beatus ex Cavensi monasterio centum monachos sub Theobaldo Patre in Siciliam destinavit ad famosissimum Montis regalis cœnobium, quod anno Domini 1174, Rex Guilielmus II, cognomento Bonus, mirifico sumptu constructum atque dotatum, eidem juxta Cavensis congregationis normam instituendum, ac divino cultui regularique observantiæ mancipandum commiserat. Fuitque Theobaldus ipse ejusdem monasterii primus Abbas, ejusque; successor Guilielmus Abbas et Archiepiscopus, alique post ipsos aliquot Cavenses monachi ejusdem dignitatis et regiminis successores. *Hæc ad nos Neapolitæ Cavensis monasterii monumentis Antonius Beatus noster. Quibus consentanea refert Wion in Notis. De eodem Montis regalis cœnobio Fazellus rer. sicular. decade 1, lib. 8, illud inter cetera scribit, omnibus fanis non solum Italia, sed toto etiam terrarum orbe excitatis, eo genere structuræ præferendum, etc. Agit de eodem decade 2, lib. 7, ubi tradit Guilielmum secundum ejus Abbatem, auctoritate Lucii III, (qui ab an. 1181, ad 25 Novembr. 1185, sedit) Archiepiscopum esse factum. Citat ibidem Fazellus diploma variarum donationum ei monasterio factarum an. 1176.*

Montis regalis in Sicilia monasterium.

DE S. GUILIELMO EREMITA, ARCHIEPISCOPO BITURICENSI.

AN. CHR. MCGIX. X JANUARI.

S. Guilielmi natalis.

Non omnium, qui in album relati sunt Sanctorum, inscripta Martyrologio Romano nomina sunt. Guilielmi certe Bituricensis Archiepiscopi ab Honorio III, anno Christi 1218 consecrata canonice memoria est, necdum tamen in publicis Romanæ Ecclesiæ tabulis consignata, licet id asserat hrysostomus

Henriquez in Menologio Cisterciensi, ubi eum insigni ornatu elogio. De eo Martyrologium excusum Lubecæ an. 1475. Bituricas depositio B. Valhelmi Episcopi et Confessoris. Usuardi Martyrologium auctius editum Parisi an. 1536. Bituricas natalis S. Guilielmi ejusdem urbis Archiepiscopi, vitæ et miraculis gloriosi. Eadem fere habent Martyrologium.

EX VARIIS. *Martyrologium Coloniense, Molanus in Addit. ad Usuardum, variaque MSS. Belgarum Ecclesiarum Martyrologia, in quorum plerisque Wilhelmus, in quibusdam Guilielmus et Guilelmus appellatur. Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuar. Eodem die S. Guilielmi, quem nos Germani Wilhelmum dicimus, Bituricensis Archiepiscopi, ordinis Cisterciensis, vita et miraculis clari. Erat iste Sanctus fere semper hilaris et iucundus, quod quibusdam displicebat austeris. Ejusdem meminere Martyrologia, Germanicum, Gallobelgicum, Gallicanum Saussai, Ferrarius, ms. Florarium, Dorganius. Martyrologium Lemovicense citatum a Claudio Roberto: Depositio S. Guilielmi, eximii Præsulis, et egregii Confessoris; cujus vita claret in terris plena fide, et mors in conspectu populi miraculis pretiosa fulget. Galesinius: Bituricis S. Guilielmi Episcopi: quem vitæ sanctitate et miraculorum gloria insignem, Honorius III Pontifex Sanctorum numero adscripsit. Eadem habent Wion et Menardus.*

canonizatio,

elevatio,

vita a quo scripta, et quando,

contracta a Surio;

alia,

tertia anti-que fragmen- tum.

2 *Maurotycus xi Januarii cum refert, cum tamen constet ex 2 vita obiisse Sabbatho, quod an. 1209 incidit in x Januarii. Kalendarium Cisterciense Divione editum, x Janu. Guillelmus Archiep. Viruticensis, xiii ejusdem: S. Guillelmus Vituricensis traditur sepulturae, vii Maii isthæc habet Chrysostomus Henriquez: In Gallia elevatio corporis Guillelmi Archiepiscopi Bituricensis. Facta illa an. 1217, a Girardo, sive Girardo, successore, ut scribit Joannes Chenu in Chronologia Archiep. Bituric.*

3 *Vitam S. Guilielmi a Petro Abbate Caroli-loci scriptam tradit Henriquez in Menologio Cisterciensi. Eam esse ait Wion quæ edita est a Surio. Fuit quidem illius vitæ scriptor S. Guilielmi æqualis sed non Abbas Caroli-loci, tum saltem cum eam scripsit; at potius Bituricensis quispiam. Indicat id cap. 11, nu. 39. Multi et nostræ urbis homines, et locis finitimis degentes. Ætatem vero suam ostendit cap. 1, num. 1, de Henrico Archiepiscopo Guilielmi decessore loquens: Qui inter nos degens, erga Clerum et populum summa semper usus est mansuetudine, etc. Et cap. 3, num. 11. Ex iis sane (quos S. Guilielmus manus impositione sanaverat) quosdam nos vidimus bonæ existimationis viros, qui hæc nobis ita, ut diximus, gesta testarentur. Et cap. 8, num. 29. Quas (Guilielmi moribundi voces) nos coram positi ægre possemus intelligere. Cum vero canonizationis non meminert, suspicari licet antequam ea fieret scriptam esse hanc vitam. Est porro hæc vita a Surio, ut ipse fatetur, in compendium contracta; neque ullum reperire ms. codicem potuimus, unde primigeniam phrasim restitueremus: eam igitur e Surio damus.*

4 *Aliam nacti sumus e veteri ms. Domus professæ Societatis Jesu Antverpiæ, a Coætaneo quoque scriptam, sed post canonizationem. An is Abbas fuerit Caroli-loci non possumus pronuntiare. Verisimile id fortassis videatur ex iis quæ cap. 2, num. 9, narrat, cum ait: Cujus rei exemplum si velim in medium ego deducere, qui opusculi hujus materiam sum aggressus, ex injuriarum molestia, propter quam nec immerito contra me debuerat gravius indignari, gratiam ejus ultra quam crediderim, me profiteor et gaudeo habuisse. Pars hujus vitæ extabat in ms. Nicolai Belfortii.*

5 *Alterius vitæ, (ab utraque priore diversæ, ut ex stylo licet conjicere) fragmentum ex ms. Legendario Ecclesie S. Audomari subjungemus. Auctor se Bituricæ fuisse ostendit, cum sepultus est Sanctus; ita enim ait num. 4: Quamplures ex ipsis (infantibus, qui satiari aspectu sacri ejus corporis non poterant) renitentes pro viribus, et ejulantes præ dolore recessus, vidimus violenter asportari. Quod iisdem verbis habetur in veteri Breviario Corisopitensi, de quo inferius.*

6 *Vitam S. Guilielmi describit Chrysostomus lib. 1, Fascicul. SS. ord. Cisterciens. dist. 20, fere ex Surio. Franciscus Haræus, qui tamen fede hallucinatur dum mortuum tradit circiter annum 1136. Petrus de Natal.*

lib. 2, cap. 63. Petrus Viellius Gallice, ex Surio, et accuratius Andreas Du-Vallius: Jacobus Doubletius, qui de eo scripserunt.

lib. 2, cap. 63. Petrus Viellius Gallice, ex Surio, et accuratius Andreas Du-Vallius: Jacobus Doubletius, qui de eo scripserunt. Agunt quoque de eo Barnabas de Montalbo lib. 3, histor. Cisterc. cap. 6, et sequentibus, ubi cum se profiteatur, quæ scribit, ex Surio et Vincentio hausisse, in multis tamen eorum sensum non est assecutus. Agit præterea Claudius Robertus in Gallia Christiana, Joannes Chenu in Chronologia Archiepiscoporum Bituric. Chronicon monachi Autisiodorensis, Guido Coquillius in hist. Nivernensi, Carolus Saussais in Annal. Aurelianen. citandi infra. Vincentius Bellovac. lib. 29, cap. 62. Cæsarius lib. 2, cap. 29, Bzovius tom. 13. Annal. ad an. 1218, num. 7. Demochares de divino Missæ sacrificio cap. 24. S. Antonius par. 2, tit. 17, c. 9, § 30. Ciaconius in Honorio III. Jacobus Breulius lib. 4 Antiquitat. Parisinarum, ubi testatur eum auctorem fuisse Congregationi ad S. Antonium Parisiis, ut se ordini Cisterciensi subiceret, et Confessarium Visitatoremque ab ejus ordinis Præsibus constituendum admitteret.

7 *Testatur Joannes Chenu SS. Stephanum, Ursinum, Guillelmum esse tutelares Biturigum Præsides: Guilielmi præterea in Ecclesia Mimatensi celebrari hoc die commemorationem Claudius Robertus scribit in academia Parisiensi Patronum haberi nationis Francicæ: coli in Ecclesia Lingonensi officio duplici, semiduplici Parisiis et Rotomagi. Ast in veteri Missali Rotomagensi fit solum ejus memoria, ut ibi dicitur. In veteri Breviario Ecclesie Corisopitensi in Britannia Armorica recitantur novem de S. Guillelmo lectiones inque iis isthæc: Quadam die quidam Nobilis fabricitans dixit ei: Domine date licentiam huic febrî, quod recedat. Cujus affectionem pius Pater respiciens, dixit ei: Adhuc unam accessionem habebis, et postea liberaberis. Quod ita contigit ut prædixit.*

sacri honores ei habiti.

Febris ejus meritis pulsa.

8 *In Missali Rotomagensi hæc de eo recitatur sequentia:*

Vetus de eo sequentia.

Eccæ dies specialis Confessorum gloria,
Qua præfulget triumphalis Guillelmi victoria,
Qua æterna Christo duce migravit ad gaudia,
Sempiterna gaudens luce ejus in presentia;
Cui mente spiritali hærebat per omnia
Vita fruens temporali, aspirans cælestia:
Morum clero præstans forma, ut jubar Ecclesie,
Plebi vitæ fulsit norma, ut fomes justitiæ,
Lapsis vitæ dans solamen, spem reformans veniæ,
Oppressorum relevamen de valle miseriæ.
Hujus ergo prece pia celesti militiæ
Nos ascribat vitæ via, Rex æternæ gloriæ. Amen.

VITA

AUCTORE COÆTANEO ANONYMO,

a Laur. Surio, stylo mutato, contracta.

CAPUT I.

S. Guilielmi ad Episcopatum promotio.

Cum ex hac luce migrasset felicis memoriæ a Henricus Bituricensis Archiepiscopus b qui inter nos degens erga Clerum et populum summa semper usus est mansuetudine et humanitate; paucis post diebus Ecclesie illius Clerici ad eligendum idoneum successorem convenere. Sed cum primum inter se non concordarent, tandem ex instinctu Spiritus sancti in eam pariter iere sententiam, ut Ecclesie Parisiensis, c Antistitem, qui ex illorum collegio ad id erat dignitatis assumptus, accerserent, ejus in Episcopo eligendo consilio et prudentia usuri. Erat enim vir magnus, et cunctis venerabilis. consiliis providus, justus ac timens Deum: cumque erga alias Galliarum Ecclesias multa uteretur sollicitudine, æquum esse existimabat, ut matri suæ, id est, Ecclesie desolatæ, in qua a teneris annis fuisse enutritus, tam neces-

a

b

Episcopo Parisiensi electio Episcopi Bituricensis defertur.

c

sario

sario tempore minime deesset. Ille vero nullas neccens moras, tamquam devotus filius afflictæ matri, omnibus quibus posset modis consulturus, vocatus mox advenit. Itaque ubi ad præfixum diem conventum est iterum ab ejus Ecclesiæ Clericis, post multam deliberationem, id tandem omnibus unanimiter placuit, ut ex ordine Cisterciensi, cujus tum erat in Ecclesia Dei eximia sanctitas, Abbas aliquis in Pontificem deligeretur. Ibi tum inter ceteros, quos morum sanctitas commendabat, crebro nominatus est Guillelmus, id temporis d Caroli-loci religiosissimus Abbas : qui, postquam arduum illud amplexus fuerat institutum, indes ad perfectiora contendebat, et sicut generis nobilitate, ita vitæ sanctimonia ceteris antecellere videbatur. Tandem ex compromisso et hunc et alios ab ipsis nominatos, ad Parisiensem Episcopum detulerunt, ex ejus arbitrio proculdubio suum Antistitem habituri quem ipse esset indicaturus : quippe qui illorum omnium mores probe cognitos haberet.

d
Is divinum lumen implorat.

Sorte Guillelmi nomen e multis educit.

2 Sed quia jam hora tardior erat, vir ille prudentissimus noluit in re tanti ponderis præcipitare sententiam; sed negotium omne in diem alterum distulit. Etsi autem invitus admodum eam in se provinciam recepit, nulla ratione recepturus, nisi schismatis certa discrimina impendere vidisset; at cessit tamen, decrevitque ea nocte solitis vigiliis et precibus incumbere, et divinum implorare auxilium, ut Dominus destitutæ Ecclesiæ Pastorem idoneum daret. Sequenti inde die in beatissimæ Mariæ Virginis templo mane sacrificium Missæ cum ingenti devotione obtulit. Aderant vero illi duo eximie sanctitatis et prudentiæ viri, quorum unus postea Turonensi, alter Meldensi Ecclesiæ præfectus est. Sub horum conspectu schedulas, quibus cera obsignatis Abbatum nominatorum erant inscripta nomina, sub altaris palla reposuit, penitus ignorans, quæ cujus nomen haberet. Absoluto autem sacrificio, cum lacrymis et multo gemitu humi prostratus, orat Dominum Jesum et ejus sanctissimam genitricem, ut qui solus corda nosset omnium, ostendere dignaretur, quem vellet ejus Ecclesiæ Pastorem constitui. Expleta oratione, nihil jam hæsitans de misericordia Dei, surrexit, et ex omnibus schedulis unam solum apprehendens, nomen invenit Domini Guillelmi Caroli-loci Abbatis : moxque rem duobus illis sociis suis indicavit : atque una cum illis properat ad Clericos congregatos, et ipsius adventum præstolantes. Interim rem apud se et duos illos tacitam habet, dilatatus ejus propalationem, donec certius aliquid divinitus indicium appareret.

Idem a Canonis ultro petitur.

Psal. 117. 23.

Et ecce non minima pars eorum, qui convenerant, obviam illi procedit : una voce clamitant omnes, Guillelmum Abbatem, utpote virum religiosum, justum, sanctis moribus conspicuum, sacris instructum litteris, illustri ortum prosapia, reliquis omnibus debere anteferri. Ita Dominus Jesus, quem ipse jam designasset Pontificem, illorum quoque animis inspiravit. His vero auditis, et lætitia et admiratio cepit Episcopum, ita ut lacrymas tenere non posset, videns rem divinitus geri, exclamavitque : A Domino factum est istud : simul Deum benedicens, mox properat cum illis ad reliquos paucos, qui in electionis loco permanserant. Atque inde cum omnibus ad B. Stephani Metropolitanam accessit ecclesiam : ubi ante aram prostrati cum precibus Domino fudissent, ex omnium fratrum voluntate et consensu, ipso die e S. Clementis Guillelmus Abbas in Archiepiscopum et totius Aquitanie Primatem eligitur.

e
Reluctans, cogitur electioni assentiri.

3 At illum quidem res tota latebat. Postquam vero illi innouit, non est superbia elatus : imo vero dolere cepit et moestus esse, quod a sublimi divinarum rerum contemplatione animus ad tractanda secularia et temporalia deinceps avocandus esset. Hinc ergo gemitus, hinc ex imo pectore ducta suspiria. Sed

quanto ille a tanti honoris dignitate magis abhorrebat, tanto honor ipse eum arctius complexus est, ut possit de illo quoque dici, quod de S. Paula D. Hieronymus ait : Fugiendo gloriam merebatur, quæ virtutem quasi umbra sequitur, et appetitores sui deserens, appetit contemptores. Interea positus in deliberatione, quid potissimum sequi deberet, accipere tam molestum in se onus, an fugere potius, vidit solennes ad se venire nuntios Ecclesiæ Bituricensis, obnixè rogantes, ut vocationi divinæ obsecundet, et electioni de ipso factæ assensum præbeat. Et hi quidem, licet cum veneratione multa suscepti, passi fuissent haud dubie repulsam, nisi major auctoritas obstitisset. Accessit igitur ad has preces Cisterciensis Abbatis mandatum, cui jam reluctari, nisi suæ professionis vellet esse transgressor, non poterat. Et ne posset ulla ratione effugere, addidit gravius præceptum etiam Apostolicæ Sedis Legatus, qui id temporis in Gallis erat. Scripserat autem uterque epistolam ad illum, plenam ponderis, admonentem illum, ne se divinæ voluntati præberet refractarium; cogitaret vero quandoque reversurum Dominum, et talenta collata repetiturum cum usuris.

Ex Suario.

26 Janu.

4 Ita igitur ille compulsus, licet valde initio reniteretur, seque indignum clamitaret, velle tandem cogitur, quod nolebat, sciens meliorem esse obedientiam quam victimam. Valedicens vero fratribus, quibus præfuerat, nec sine multis lacrymis multoque cordis gemitu, singulorum se precibus commendans, recessit ab illis corpore tantum, non animo. Porro festinus iter habuit Bituriges. Quo cum pervenisset, a populo et Clero illi procedente obviam, imprimis reverenter acceptus est; deinde ab Episcopis ritu solenni consecratus, curam commissi sibi gregis, non ut mercenarius, sed ut verus pastor suscepit.

Inauguratur : 1. Reg. 15. 22.

a Henricus de Soliaco, obiit in Id. Septembr. 1200, ut habet Claudius Robertus, et Joannes Chenu.

b Hinc patet auctorem et eorum fuisse, et Bituricæ vicisse.

c Is fuit Odo de Soliaco, frater Henrici Bituricensis.

d Caroliceus, vel Cariloens, ut habet Cl. Robertus, vulgo Chalis, vel Charis, Chailly, Charlien, abbatia ordinis Cisterciensis in diocesi Sitvanectensi, filia Pontiniaci. e 23 Novembr.

CAPUT II.

Vita in Episcopatu sancte acta.

Et ne sibi deesset, sui que ipsius curam neglexisse videretur, omnes animi motus ita studuit rationis continere imperio, adeoque omnia quæ sunt mundi hujus contemnere, ut nihil in ipso reprehensione dignum animadverti posset a subditis, quibus se ipsum virtutis et sanctitatis atque bonorum operum exemplar præbere volebat : non ignorans, quod

Exemplo suis præit.

semper componitur orbis
Regis ad exemplum : nec sic inflectere mentes
Humanas edicta valent, quam vita regentis.
Domabat carnem, ut et antea consueverat : et qui cunctis animi perturbationibus et affectibus a puero bellum indixerat, nunc acrius indicit, ut posset ex sententia dicere cum Apostolo : Castigo corpus meum et in servitutum redigo : ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. In opibus et copiis, in honore et dignitate eximia, quæ solent permultos evertere, pauper esse spiritu studebat : inter lautas epulas et in ciborum apparatu noverat esurire : inter vestitos mollibus asperrimo cilicio terrebat corpus, monastico retento habitu, ut non tam Pontifex quam monachus videri posset. Vestes habebat, quæ corpus regerent, non quæ luxum et pompam præ se ferrent : neque his quicquam aut aspera hyeme adjici, aut fervente æstate detrahi sivit : pondere illarum pressus potius, quam adjutus. Ab eo tempore, quo, relicto seculo, monasticum vite genus amplexus est, numquam carnibus vesci voluit; licet ob gratiam hospitum, tam ex aucupio, quam venatione apparatus fercula juberet mensæ suæ inferri, cum id ratio postularet.

1. Cor. 9. 27.

Habitus austeritas.

Abstinencia a carnibus.

EX SURIQ.

stularet. Inter mundanos strepitus et aulae tumultus, inter litigantium rixas et controversias, pacem pectoris ita coluit, ut etiam cum his qui oderant pacem, foris pacis studiosum se exhiberet.

6 Cum sciret autem non posse eum incendere alios, qui ipse non ardeat, igne sancti Spiritus inflammatus, subditos quoque suos accendebat sanctae conversationis exemplis; non modo nulla admittens illicita, sed a multis etiam licitis ultro abstinens. Si qua autem ab aliis essent mala perpetrata, ea haud secus atque propria lugebat: ut e diverso bonis alienis non aliter qua suis delectari videbatur.

Studium puritatis animi.

Luc. 4. 23.

Interioris hominis sui maculas, si quas invenisset, lacrymis compunctionis diluebat: ita ut deinde facilius non modo festucas, sed etiam ingentes vitiorum trabes, ab aliorum oculis verbo sanctae praedicationis et irreprensibilis conversationis exemplis amoveret. Cavebat enim, ne si propriis scateret morbis, audiret illud sibi objici: Medice, cura teipsum. Qui enim apud Deum pro aliis intercessor est, non debet suis offendere culpas, quem pro alienis deprecatur. Verum enimvero cum sanctus Pontifex nihil sibi male esset conscius, attamen servum se putabat inutilem, semperque sibi ipsi suspectus et pavidus, ibi etiam culpam agnoscebat, ubi non erat, clamans cum Propheta: Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo.

Psal. 18. 13 et 14.

Humilitas.

7 Porro non ignorans virtutum omnium custodem fidissimam esse humilitatem; tum quoque unigenitum aeterni patris filium, cum Dominus esset omnium, non tamen venisse, ut ipsi ministraretur, sed ut ministraret; ad illius se componens exemplum, omnibus humilem et benignum sese exhibuit: quantoque major erat ex dignitate Pontificia, tanto se gerebat summissius, humiliabatque in omnibus, memor illius Apostolicae sententiae. Non dominantes in Clero, sed forma facti gregis. Valde autem dabat operam, ut nec integram vitam perversa doctrina, nec sanam doctrinam vita improba deturparet. Agebatque diligenter apud subjectos, ut ex animis eorum tribulos et spinas vitiorum extirparet, et virtutum semina insereret; sciens non ad otium, sed ad immensum negotium a Domino se esse vocatum, cui quandoque administrata tam ampla provincia rationem esset exactissimam redditurus.

Cura subditorum.

1. Petri 5. 3.

8 Etsi autem ob patientiae et humilitatis studium, quas in virtutum structura fundamenti loco posuerat, quibusdam videretur justitiae censuram non nihil negligere, ab iisque propterea temere remissus et tepidus diceretur; at Cleri tamen et Ecclesiae jura atque libertatem, in nullo passus est violari. Visus quidem fuit indulgentior erga delinquentes; sed pius Pastor sua patientia illos provocabat ad poenitentiam: quos si vidisset ea humanitate fieri obstinatiores, jam zelo accensus justitiae, ad castiganda et vindicanda flagitia commissae potestatis gladium exerebat; nihil ea in re nec minis Principum, nec tyrannorum sevitia absterritus, nec amicorum blandis precibus fractus aut delinitus.

Erga lapsos lenitas.

1. Reg. 2.

9 Non se sinebat instar Heli sacerdotis falsa superari pietate, qui quod in corrigendis filiis esset remissior, cum illis pariter extinctus est. Attamen contemplans humanae conditionis fragilitatem, et ex natura vitii depravata semper in deteriora proclives hominum animos, in alienis culpis propriam attendebat infirmitatem: sique seipsum considerans, libenter veniam dabat peccata sua lugentibus ex vera cordis contritione: ita maternis eos fovens complexibus, ut tamen, ubi res posceret, etiam paternae virgae adhiberet disciplinam: severus in vitia hominum, benignus erga naturam. Itaque nec in misericordia remissus, nec in humanitate mollis et effeminatus; nec in rigore justitiae saevus et crudelis, nec in pietate plus aequo indulgens fuit; sanandis peccatorum

Severitas moderata.

vulneribus et vinum et oleum prudenter infundens; ut vini acrimonia vulnerum saniem abstergeret, et olei lenitas dolorem temperaret.

10 Quam autem circa misericordiae et benignitatis opera sedulus et intentus fuerit, non est silentio tegendum, Miseris et egenis praestabat alacriter elemosynam, sciens scriptum esse, quod hilarem datorem diligit Deus: quosque abjectiores noverat, eos sua liberalitate solitus erat antevertere ac praevinire: debiles et claudos reficere, maxime a quibus nullam expectaret beneficii compensationem: hospites et peregrinos non modo tecto recipere, sed compellere etiam ut intrarent. Eos vero dumtaxat admittebat ad familiaritatem, quos sanctitatis opinio commendabat: a quibus ut magis magisque disceret esurire et sitire justitiam, crebris eorum colloquutionibus frui volebat: illis plane a familiaritate exclusis, quos vel sciret notatos infamia, vel quibus ipsa familiaritas causa esset ejus contemnendae dignitatis et functionis.

Benignitas in pauperes.

2. Cor. 9. 7.

Familiaritas cum viris sanctis.

CAPUT III.

Varia ejus meritis facta miracula.

Neque tamen quemquam non amabat in Christo: imo vero prodesse cupiebat omnibus. Nudos pro cuiusque conditione, paucis admodum consciis, vestiebat; non ab hominibus gloriam quaerens, sed mercedem expectans a Domino, Aegrotos et carceribus inclusos et visitare et consolari studuit; adversus desperationem et impatientiam, Scripturae divinae sententiis et exemplis eos confirmans. Erant in his tertia et quartana febre vexati, qui concepta in Deum fiducia, quod per sancti viri preces et merita curari possent, rogabant eum, ut manus ipsius imposita, febrem discedere juberet. At ille molestissime ferens se sanctum vel appellari vel existimari, eos silere jussit, et ad divinam poscendam opem se conferre. Illis autem cum ingenti gemitu in sua prece persistentibus, ut erat mitis et humilis corde, manus illis imponebat: et alii quidem quamprimum, alii paulo post integram recepere sanitatem. Ex his sane quosdam nos vidimus bonae existimationis viros, qui haec nobis ita, ut diximus, gesta testarentur. Et quia vitae sanctitatis studiose occultata, per miracula se solet prodere, libet hic quaedam sancti viri miracula commemorare, quae per eum Dominus efficere dignatus est, dum adhuc in carne degeret.

Aegros tactu sanat.

12 Cum more solito vir sanctus dioecesin suam circumiret, et gregem sibi creditum paterna sollicitudine visitaret, suumque munus fideliter exequere- tur concionando, sacros ordines conferendo, templa et aras consecrando, discordes conciliando, baptizatos sacro chrismate confirmando; puer quidam continuo capitis tremore jam menses tres et amplius agitatus, apud Montem Falconis illi a parentibus offertur: quem cum vidisset vir pius, manus illi imposuit, et intra triduum ille se sensit incolumem.

Aegrum manus impositione curat.

13 Capellanus S. Germani de Podio, cujus ecclesia duobus a nostra urbe miliaribus abest, dimidio fere anno sinistrae manus officio privatus, Missas celebrare non potuit. Ea re non mediocriter ille afflic- tus et confusus, a medicis petiit tanti mali medicinam; sed frustra. Tandem ad virum Dei venit, manum illi prope aridam ostendit. Susceptus ab illo benigne, hoc responsi accepit, ut humiliter peccata sua confiteretur. Abiit ille, accepta prius sancti Patris benedictione, et paulo post reddita sanitate, die tertio Missae sacrificium obtulit.

Manum aridam sanat, imperata peccatorum confessione.

14 Consecraverat quodam die vir sanctus ecclesia quamdam, et tanto defatigatus labore, cum Clericis et aliis inde revertens, in prato consedit, paulum ibi cibi sumpturus. Illi prato conjuncta domus erat, ex qua egressa mulier, Huberta nomine, jam partui

Feminam a periculo abortus liberat.

partui vicina, sanctum virum alloquitur, eique cum multis suspiriis infelicitatis suae pertexit historiam, quod jam quarto aut quinto peperisset quidem, sed non nisi foetum mortuum: se vero eo nomine accusans, sua culpa id fieri aiebat. Cernens pius Pastor calamitatem oviculae suae, blandis eam verbis consolatur, simulque jubet Sacerdoti sua peccata confiteri, ac deinde bono esse animo. Denique extensa manu benedixit illi, et de cibo ac potu suo praebuit. Ubi illa cibo sumpto confortata est, abiit, et adveniente partus tempore, prolem salvam et incolumem enixa est, nec unquam postea abortum fecit, licet crebro deinde pepererit.

CAPUT IV.

Pietas, opera misericordiae, tentationes repressae.

Si quos vir sanctus comperisset in Ecclesiastici juris et libertatis injuriis carceri mancipatos, tam diu ante fores carceris sub dio persistebat, donec ei essent redditi illaes. Exemplo autem Tobiae provocatus, non tantum mortuos sepulturae mandabat, sed etiam sine personarum acceptione fratrum funera prosequabatur, pauperum et peregrinorum humanis corporibus libens necessaria praebat. Intererat autem hujusmodi tristibus spectaculis, ut inde in memoriam rediret conditionis humanae, extremorumque suorum, et hac cogitatione adversus peccata se muniret.

Defendit libertatem Ecclesiasticam.

Curat et prosequitur pauperum funera.

Opera misericordiae spiritualia exercet.

16 Eadem autem misericordiae opera etiam spiritualiter suis impendebat. Esurientes pane verbi Dei pascebat, sitientes aqua sapientiae salutaris et doctrinae caelestis reficiebat, nudos secundum animam, ac bonorum operum indumentis destitutos, verbis et exemplis optimis communiabat, ad caritatis studium eos provocans, quae est vestis nuptialis. Christum Dominum ad sui cordis hospitium invitabat, caelestibus cogitationibus intentus, ne quid intra ipsum, tantum hospitem offenderet. Infirmos et in carcere detentos visitabat; vitiorum aestu tamquam quibusdam febribus exagitatos, saluberrimarum admonitionum medicamentis fovens et curans, et peccatorum nexibus constrictos et vinctos absolvens. Mortuos sepeliebat, peccata mortifera oris confessione docens explicanda. Cum enim sponte hic nostra in confessione peccata detegimus, id efficimus, ut in suo iudicio Christus ea tegat.

1. Thes. 5. 17. 17 Crebras ad Deum fundebat preces, idque et secreto et prolixè, sciens dictum ab Apostolo: Sine intermissione orate. Sub ipsis autem precibus et Missae sacrificio mirabili afficiebatur gratia compunctionis. Vidisses ex oculis, tamquam ex fonte quodam inefficienti, ubertim manare lacrymas, pia quadam dulcedine et sanctae devotionis ardore conditas. Si quae se animo illius voluissent peregrinae cogitationes ingerere, cum S. Abrahamo eas abigebat; nostrae redemptionis mysteria in tanto sacrificio non sine maxima spiritus delectatione revolvens; nec aliter illud peragens sacrificium, quam si Christum Dominum coram cerneret pati et crucifigi. Erat ejus animus totus in caelis, ardenti desiderio cupiens ad illam beatam patriam pertingere: sed interim tamen non sic uni vacabat sibi, ut suarum ovium oblivisceretur. Ab illis sublimibus animi exercitiis, ab illa caelestium sublimi contemplatione dimittebat se ad consulendum subditis suis, ad defendendos pupillos et viduas, ad subveniendum oppressis, ad tractanda multifaria negotia crediti sibi gregis. Itaque et divinis sic inhærebat studiis, ut curam populi sui non negligeret: sique vacabat suorum procurandae salutis, ut a caelestibus appetendis et consecrandis non avelleretur.

18 Videns autem serpens tortuosus, antiquus nostrae salutis adversarius, virum sanctum multiplici gratia et variis virtutum vernare floribus, multas,

easdemque occultas, contra eum instruit machinas; modo generis nobilitatem, modo functionis excellentiam, modo ordinis Cisterciensis praestantiam, modo vitam in eodem ordine ab adolescentia innocenter, transactam, ob oculos illi statuens; ut tam multis vanae gloriae incitantibus, ad animi tumorem et fastum eum impelleret, hortareturque praese alios contemnere, nec omnino sui ferre contemptum, subditis imperare severiter, immorigeros punire atrociter, cuncta sibi licita arbitrari, plus omnibus sibi sapere videri. At vero hostis versuti fraudes intelligens vir sanctus, doctus ad praelia spiritus, inexpugnabili humilitatis scuto se munit, et superbi hostis callida machinamenta in illius caput retorquet: sique fraus in se conversa eliditur. Nam quae ille ad commovendam superbiam adhibuerat, vir sanctus Scripturae divinae et sententiis et exemplis facile profligavit. Simul autem ad fortissimum sanctorum precum praesidium confugiens, ita Dominum orabat: Domine JESU CHRISTE, qui ad te clamantes, a tua misericordia non repellis, quique dixisti. Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, Praevalui adversus eum. Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speravi. Non veniat mihi pes superbiae, et manus peccatoris non moveat me.

EX SUIO. Tentationibus superbiae strenue resistit.

Joan. 8. 12.

CAPUT V.

Aliena pervicacia quibus armis domita.

Postquam autem virulentus serpens suis se artibus nihil in sancto Episcopo profecisse vidit, etsi turpiter pudefactum se doluit, at nec sic tamen a nocendi studio cessavit. Suggerebat animo illius, ut quos ob illorum scelera communione privasset, illis ex more totius Ecclesiae Gallicanae mulctam pecuniariam irrogaret, praeter illam satisfactionem, quam pro qualitate criminum imposuerat: ut vel sic a similibus admittendis coercerentur. Nec hic deerant viri magni nominis, qui dicerent ejusmodi pecuniam posse eum in suos usus convertere, aut certe, si id mallet, pauperibus erogare. Sed hac in re vir sanctus admirabili usus est moderatione et discretione, ut nec Deum offenderet, cui soli placere cupiebat; nec proximis scandali materiam offerret, quos videbat non ita subito ab hac consuetudine posse revocari, nec aequo laturos animo, si ea pecunia privarentur: imo potius hac occasione majoris quaestus rationes et vias meditatos in suae salutis perniciem. Itaque media quadam incedens via, morem patriae nec damnare plane voluit, nec approbare: sed accepta cautione de solvenda mulcta pecuniaria, congrua satisfactione, pro criminum ratione, imposita, excommunicatos clementer absolvit, gratias agens Deo, quod rebelles filii ad sinum matris Ecclesiae se recepissent: pecuniam vero postea nullam ab eis accepit, licet ob incutiendum salubrem timorem, sapius se accepturum minaretur. Omnes enim mundi hujus opes hand secus atque stercorea aspernabatur, thesauros suos in caelis collocans, ubi tota animi ejus intentio versabatur.

Pecuniam ab excommunicatis non extorquet.

20 Eundem in modum cum illi persuaderetur, ut in malitia obstinatos et incorrigibiles collecto exercitu debellaret, quo illis profligatis, tranquillitate et pace Ecclesia frueretur, et liberius divinis officiis vacaret; quam ad rem confirmandam itidem adducebantur Patrum exempla, mos regionis a Patribus institutus, a posteris observatus; ne quid praepopere vir sanctus ageret, ad deliberandum, Deumque obsecrandum temporis spatia accepit. Valde enim ab effundendo abhorrebat sanguine, nec libebat militaribus accingi

Obstinatos non armis domat, sed sermone effiaci.

EX SUIO.

Ephes. 6. v.
17.Humilitate
omnes sibi
conciliat.Persecutiones
patitur, a
Rege et Prin-
cipibus.
aVocatur a Cle-
ricis.Reconciliatur
Rege et suis.

accingi armis, hostilesque vastare terras, et prædas agere: tamen vel ritum patriæ temere damnare, vel Majorum instituta explodere videretur, promisit quidem se facturum, quæ illi suasissent: sed hostes non ferro aut igni, sed spiritaliter oppugnandos suscepit. Obduratos igitur et pernicaces seorsum ad se evocat, acriter objurgat, gladio spiritus, quod est verbum Dei, prosternit: adhibet comminationes æstuantis gehennæ, illam fornacem pice et sulphure semper arsuram ob oculos ponit: et ne parum efficax sit sermo, assiduis et quotidianis se macerat jejuniis, orationibus, et vigiliis, ut Deus illorum duritiam emolliat. Nec est spe frustratus sua: non sine stupore et admiratione multorum, subito ex lupis agni, ex persecutoribus amici, ex alienis amici et familiares fiunt: et quibus antea contemptibilis et vilis habebatur, jam non modo Archiepiscopum, sed sanctum vocant Archiepiscopum: parent subditi suo pastori, ad votum celeriter jussa capessunt. Si qui autem necdum obtemperare volunt, ab aliis non alio quam ethnicorum et publicanorum loco habentur. Felices putantur, quibus imperare dignatur, quibus obviam procedentibus bene precatur, quibus vel fimbriam vestimenti ejus contigerit attigisse. Sancta conversatio ejus omnium animos conciliabat, præsertim quod ex signis haud obscuris animadvertent eum esse apud seipsum humilem, quod merito deberent imitari; nec deesse illi auctoritatem, quam non immerito formidarent.

CAPUT VI.

Infestationes patientia superate.

In ipsis sane Pontificatus sui initiis multas persecutiones et infestationes pertulit: quibus etsi fortasse concuti potuit, dejici tamen, aut everti nequaquam potuit. a Regem Francorum alioque Christianissimum, ob causas quasdam, quæ in Ecclesiastici juris detrimentum cederent, diu iratum patienter sustinuit. Non deerant æmuli, qui Regis ex ignorantia peccantis iram, admotis facibus magis magisque inflammarent. Videre tum licuit multos ex iis, qui sereno tempore amici putabantur, inimicorum induisse animos, et quidem regni optimates. Erant et satrapæ Regis, plus homini, quam Deo placere appetentes, qui improbis sermonibus hortarentur eum, ut Regem injuste, ut mentiebantur, offensum sibi reconciliaret: quod si cunctaretur, se illius facultates minarentur in fiscum regium redacturos, et illum tanquam læsæ majestatis reum, proscripturos. Sed Ecclesiæ columna nec blanditiis enervatur, nec terroribus concutitur, sciens, Deo magis oportere, quam hominibus, obedire.

22 Extiterunt autem, sua zizania seminante omnis dissensionis satore diabolo, etiam discordiæ gravissimæ inter ipsum et Clericos Metropolitanæ Ecclesiæ, adeo ut quidam ex illis non levibus eum contumeliis et probris afficerent: quorum sane ille furori cedere maluit, quam maledictum reddere maledictis et liti atque contentioni inservire. Verum omnipotens Deus quorundam bonorum virorum opera et intercessione, et Regem Pontifici, et filios Patri conciliavit, omni illa tempestate sedata. Sanctus autem Pontifex ex utraque hac infestatione crevit existimatione, et gloria, ubi robustæ mentis ejus constantia et præclara apud Deum merita, quæ prius homines latuerant, sese declarare cœperunt. Rex enim auditis sanctitatis ejus testimoniis, suo illum favore complexus est: et Clerici puncti penitentia. Patrem suum et amare ardentius, et majori prosequi reverentia student. Ille e diverso rebelles prius filios amplius et veneratur et diligit, et aliis, qui nunquam eum offenderant, etiam præfert et anteposit. Nulla postmodum in illa Ecclesia extitit rebellio: omnia pro suo arbitratu statuit: cujus rei nos testes sumus

oculati. Tam enim certis indicibus plenum eum esse Spiritu sancto crebro comperimus, ut aliquid illi statuere volenti si quis eo absente resistere deliberrasset, illo præsentem non posset: imo vero, quod plus habet stuporis et admirationis, votis omnium non sine miraculo in id consentientibus, ut jus conferendi Sacerdotia, quæ vulgo Præbendas vocant, in illum, et ejus gratia in successores illius transferrent, quod antea semper ad totum illorum collegium pertinuerat; ille hoc præsentibus ad Ecclesiæ damnum quandoque cessurum, sponte et liberaliter hanc oblatam donationem nullo pacto admittere voluit.

23 Interim vero ne deesset sancto viro satan suus, qui ejus patientiam exerceret, erat quidam vir dolosus, qui sicut ejus antecessores, ita et illum pertiaci odio infestabat. Cernens enim sanctum Episcopum mansuetum, modestum, simplicem, confidentius jura Ecclesiæ violare tentavit, et toto malignitatis spiritu debacchari in hominem Dei. At ille hominis versuti fraudes non ignorans, columbæ simplicitatem serpentis prudentia temperat, minimeque patitur ab impio Ecclesiam ipsi creditam opprimi: sed opponens se murum pro domo Israel, quantum exigere justitia videbatur, eoque humiliter restitit illi persecutori, donec ex hac luce migraret.

a Is fuit Philippus Augustus, qui mortuo an. 1180. 18 Septemb. feria 3. Ludovico VII. patre, solus cepit regnare, annum agens ætatis 16, obiit 14 Julii 1223.

CAPUT VII.

Expediit cruciata contra Albigenes.

Extitit autem alia quædam longe gravior persecutionum procella, et pugnandi magna necessitas, ut victori sua gloria et præmia cumularentur. Eo namque tempore in Aquitania, in extremi Regis finibus, a hæretici Ecclesiam Dei adeo exagitarunt, ut pene mergi videretur. Solvebatur ab illis Catholicæ fidei unitas, et jam in eam evaserant multitudinem, ut instar locustarum operirent terræ superficiem, non occultantes, sed palam prædicantes perfidiam suam. Cumque Scripturæ divinæ sententiis prave interpretarentur, vinum sibi vertebant in venenum, et ex lumine sibi faciebant materiam cœcitatatis. Jactabant miseri licere ipsis omnia, sectatoribus suis impunitatem promittebant flagitiorum, cœci duces cœcorum. Ea autem proposita impunitate, facile homines, alioqui nimium in vitia proclives, sibi alliciebant plurimos. Utque apud vulgus imperitiam scientiæ sibi existimationem pararent, summopere in eam curam incumbant, ut ab aliis recte intellecta corrumperent, et pravas suas opiniones falsis assertionibus communirent. Jam cultus divinus illis locis maxima ex parte erat abolitus, et templa hand secus atque jumentorum stabula vilescabant, dum nemo parietes ruinam minitantes instauraret, et brutis animantibus in ea pateret aditus, quæ locum baptisterii et altaria tua Domine contaminabant: atque etiam sordes et immunditiæ in conspectu introeuntium hominum ante fores jactarentur, ut polluerent sanctuarium Dei.

25 Ad horum indoctam doctrinam confutandam, sanandamque insaniam, missi sunt a sanctissimo Pontifice b Innocentio c viri religiosi Cisterciensis Ordinis, multa sanctitate conspicui: qui cum eo venissent cum magna humilitate verbum Dei seminaturi, invenerunt terram prorsus sterilem et inutilem: planeque derisi sunt et contempti ab illis superbis hæreticis, nec fructum apud illos facere potuerunt. Ea re comperta, et animo et corpore a deploratis hominibus recesserunt, excusso in illos pulvere pedum suorum. Verum ne modicum fermentum totam massam paullatim corrumperet, visum est Summo Pontifici, ut funestæ arbores, non nisi acerbos et exitiosos ferentes fructus, ne latius suos propaga-

Jus omnes
Præbendas
conferendi re-
cusat.Defendit Ec-
clesiæ jura.Albigenium
dogmata qua-
dam, et im-
pietas.

a

b c

Frustra mo-
niti, bello sa-
cro appetun-
tur.

rent ramos, radicibus succiderentur. Mittit igitur litteras ad provincias omnes, ut arma capperent ad edomandam hereticorum pervicaciam, abolendumque eorum nomen in terris, quorum jam nomina de libro vitæ deleta erant. Dignum enim erat, ut qui a capite Christo se separaverant contumaciter et obstinate, nec ullis admonitionibus ab errore poterant revocari, meritis pœnas luerent.

S. Guillelmus
Cruce se signat.

26 Pontificis acceptis litteris, omnium animi accensi sunt ad capiendas et profligandas vulpeculas, vineam Domini Sabaoth demolientes. In iis autem facile primus fuit beatissimus Primas noster Guillelmus, qui non sine lacrymis multis magnoque animi moerore, lectis publice sanctissimi Pontificis litteris, instar Phinees zelo inflammatus est, crucemque vesti assuens, eam voluit virtutum suarum quasi coronidem vel consummationem relinquere, ut Ecclesiasticæ unitatis perturbatoribus eliminatis, pacem Ecclesiæ restitueret. Etsi autem esset imbecillis corpore, non tamen illi deerat animi constantia et fortitudo: nec tam erat senio fractus, quam jejuniu assiduisque vigiliis confectus. Igitur convocatis subditis suis, exponit illis Christi Salvatoris beneficia humano generi collata; crucis mysteria explicat, in ea sola eos gloriari docet; et ut se gratos declarent, hortatur ut cruce se signari sinant contra crucis irrisores: profert illam Christi sententiam: Si quis vult post me venire, abneget seipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. His aliisque ejus sermonibus egregie animati, pollicentur se quocumque intendere velit iter, illum alacriter secuturos. Et illi quidem promissis steterunt suis. At sanctus Episcopus d prius e vivis excessit, quam posset voto suo satisfacere.

Idem suis persuadet.

Luce. 9. 23.

d
Sancti cruce signati præcedunt.

At nec sic tamen putandum est sacræ militiæ non interfuisse. Cum enim in Domini exercitu Abbas Cisterciensis Dux et præceptor esset constitutus, sub cuius ille magisterio in habitu monastico diu Christo militaverat, quoniam pacto in re tanti momenti illum deserere potuit? Etsi igitur corpore absens, sed præsens erat spiritu. Nam visi sunt multis militiæ cælestis exercitus, præcedente crucis signo, quo etiam illi signati erant. Hinc illa insignis victoria Christianorum Catholicorum, qui illos impios mirabiliter debellarunt, neque ætati parentes, neque sexui. Capta est velut momento temporis populosa urbs, quam e Biterres vocant, quæ jam non exigua scelera meditabatur, sed in id usque amentia prorupit, ut magnam sibi videretur assumpsisse religionem, quod nullam respuisset falsitatem. Inter ubera matrum parvuli quoque cæsi sunt, et neque ecclesiæ, neque monasteria tueri eos poterant, qui Ecclesiæ sciderant unitatem. Inde itum est f Carcassonem munitissimam urbem, ex eaque perfidi omnes g ejecti sunt. Tandem etiam terræ h Princeps comprehensus est, genere quidem spectabilis, sed moribus, ac religione degener, qui illam hominum faciem susceperat fovendam atque tuendam. Defensus autem est in vinculis, donec miserandum in modum spiritum exhalavit. Contritis igitur et exterminatis impiis, expiantur altaria, extruuntur templa, ecclesiæ dirutæ instaurantur: in iisque constituuntur Sacerdotes, Diaconi, et Clerici, qui divina celebrent officia, cultumque divinum reparant.

e
Profligati hæretici.

f

g

h

a H Albigenses dicti ab Albiga Cadurcorum oppido, docebant templum divi, cruces defici oportere, in Eucharistia verum Christi corpus non esse, preces ad Deum pro mortuis frustra fieri, etc. Belli adversus eos suscepti historiam descripsit Petrus monachus Vallis-Sarnensis, ordinis Cisterciensis, qui tum vivebat. De iis agunt Papirius Massonius in Philippo Augusto, Nauclerus tom. 2, ad an. 1212. Mathæus Paris in Joanne Rege, Casarius, alique.

b Is sedit ab initio an. 1198, usque ad 16 Julii 1216.

c Primi fuerunt Petrus de Gastronovo, de quo 14 Martii, et Radulphus, monachi Cistercienses: dein alii.

d Hinc refellens quod Chrysostomus Henriquez lib. 1, Fascicul. 55. ord. Cister. de S. Guillelmo scribit, qui primus contra Albigenses hæreticos decertavit. De hac Guillelmi expeditione monachus Antisiodorensis in Chronico: Anno Domini 1209, Guil-

elmus Bituricensis Archiepiscopus, cum se cruce signasset, ob hoc præcipue quia provinciæ suæ multas Ecclesias et aliquas urbes hæresis pestilens occupasset, dum propositum iter aggreditur, ægritudine tangitur, et intra quinque dies sancto fine decedit, vir religiosus et simplex et humilis, cuius vita quam accepta Deo extiterit, signorum frequentia innotescit. Quod in Breviario Cister. dicitur anno 1208, obisse, id antiquo more Gallorum annum a Paschate auspiciantium, accipiendum.

e Capite sunt Biterre festo S. Magdalene an. 1209. Petrus Sarnensis cap. 16, Chronicon Antisiodor.

f Oppugnationem et deditionem Carcassonæ describit Petrus cap. 17 et breviter Chronicon Antisiod.

g In lineis tantum vestibus. Chr. Antisiod.

h Raimundus Bogerius Vicecomes Biterrensis, captivus obsesse detentus, excedentibus civibus, postea dysenteria extinetus. Biterre et Carcassona cessere Simoni Montfortio hujus expeditionis Duci fortissimo et religiosissimo. Consule Guillelmum Catellium lib. 4 Historiæ Occitane.

CAPUT VIII.

Præparatio ad mortem.

Sed, ut ad narrationis ordinem revertamur, cum B. Guillelmus audivisset, migrasse ex hoc seculo venerabiles Antistites, a Turonensem et Parisiensem, valde quidem contristatus est, et planxit planctu magno. Erant enim illi quasi duæ olivæ speciosæ et fructiferæ in domo Dei, et velut lucernæ superno ardentes lumine, quas verus Oriens miserat ad Occidentis regiones illustrandas. Expectabant autem mox ipsos secuturum Bituricensem Pontificem, ut qui in vita se eximie dilexerant, in morte quoque non separarentur. Fuerat enim inter illos sincera quedam familiaritas, et cum se animi causa invicem inviserent, de his quæ ad animarum et Ecclesiarum ipsis commissarum curam, administrationem, et salutem pertinerent, inter se secreto conferebant, suaque inter se arcana sibi mutuo communicabant. Illis igitur vita functis, paucis mensibus noster Episcopus supervixit. Cupiebat enim dissolvi, et esse cum Christo, et licet obitus sui diem ex divina revelatione præsciret, tamen longa illi omnis mora videbatur. Interea sic vixit in carne, ut quasi carnis sarcinam exuisse videretur: adeo jam consumptis carnibus, pellis ossibus adhaerebat, et artus admodum confecti atque extenuati visebantur: nec tamen cessabat exigere a carne, ut spiritu serviret. Porro cum non parum vereretur, ne post ipsius obitum gregem suum lupus rapax, seu pastore orbatum, dissiparet et disperperet, valde cepit animi esse dubius, quid potissimum eligeret. Nam nec a beata illa supernorum civium jucundissima societate diutius esse, nec gregem volebat desolatam relinquere: sed inter hæc totum se divinæ permisit providentiæ et voluntati.

Præscit diem obitus sui.

Festo Epiphaniæ concionatur, febril laborans.

28 Jam Salvatoris natalem diem, Circumcisionem quoque sanctus Præsul cum fidei populo solemniter celebraverat: porro pridie Epiphaniæ Domini sentiens adesse tempus migrationis suæ ab hoc exilio ad patriam diu concepitam, populi multitudine congregata in ecclesia Protomartyris Stephani, cœpit ad illos concionari, uti sæpius consueverat, nec ab hoc officio, neque a laudibus Dei se retrahi passus est febre acutissima, qua tunc laborabat. Nam etsi vi morbi corporis vires tabescerent, at spiritu roborabatur, ut posset dicere cum Apostolo: Cum infirmor, tunc potens sum. Interioris enim hominis vires ipsa firmat corporis infirmitas. Sumpserat autem sibi thematico loco illud Apostolicum: Hora est jam nos de somno surgere, etc. Nimirum pastor bonus jam propediem discessurus ab ovibus suis, exhortabatur ad vigilandum, ne intrarent in tentationem: et ne improvisa illis subreperet mors, admonebat ut semper essent parati, et id genus alia multa, tamquam ultimum vale illis dicens, proponebat. Sermone absoluto, et data populo benedictione, ex imbecillo imbecillior factus abscessit. Sæviebat tum solito acris hyemis frigus, et ille nihilominus caput habebat nudum, membris febrili languore fatiscens. Locus enim ille, in quo sermonem habuit ad populum, omni ex parte

2. Cor. 12. 40.

Rom. 13. 11.

Ex SURIO.

parte vento erat expositus, quod sic affecto corpori non potuit non esse incommodissimum. Et tamen perinde ac si opus non haberet, nullius poscebat auxilium, et sine adminiculo domum revertebatur.

b
Extremam
unctionem ac-
cipit.

Flexis geni-
bus commu-
nicat.

29 Crevit indies febris, et sanctum Pontificem egregie exercuit. Deinde v Idus Januarii, cum jam omnibus rite peractis, etiam testamentum, multis assistentibus religiosis et prudentibus viris, condidisset, fratribus convocatis, extreme Unctionis sacramentum humiliter ac devote percepit: eo percepto, b etiam sacrosanctam Eucharistiam sibi porrigi instantissime postulavit, ut tanto itineris duce munitus, posset securus hostium cuneos penetrare. Ut autem Dominum Creatorem suum ad se venisse cognovit, illico resumptis viribus, de stratu proliens, tanquam febris omnis abscessisset, non sine stupore circumstantium, maxime quod jam fere in supremo spiritu positus videretur, et vix aliquid liquoris posset in os admittere, concito gradu procedit obviam suo Salvatori, vires certe subministrante caritate, flexisque genibus, totus lacrymis diffuens, illum adoravit: utque sæpius genua possit flectere, crebro prostratus erigitur, illique suum agonem tota devotione commendat, orans ut quicquid purgandum superest, ipse purgare dignetur, ne quid funestum in ipso possit invenire inimicus. Fuerat autem biduo fere maxima ex parte loquendi privatus facultate, ita ut extremas vocum partes tantummodo exprimeret, quas non coram positi ægre possemus intelligere: sed interim tamen nutibus et signis evidentibus declarabat, integram ipsi semper permanere memoriam. Porro coram Domino sic prostratus, prolixè oravit; sed ejus verba ad plenum intelligi non poterant, lingue, ut diximus, impedimento obstante. Deinde expassis in crucis formam manibus, et oculis in cælum sublatis, carnem Salvatoris non sine lacrymis, corde contrito et humili, manducavit. Hoc facto, lætior effectus, confortatur in Domino, sciens se fortissimum in illo supremo certamine habere adjutorem, ducem itineris, præmii largitorem.

a Odonis Episcopi Parisiensis mortem an. 1208, refert Chronicon Autisiod. cum eximia illius commendatione. Turonensis vero, ab eodem Odone ad cathedram illam promotus erat Gotfredus, sive Gaufridus, in eodem Chronico laudatus.

b Ex hoc aliisque exemplis ostendit Bellarminus lib. 2, de arte bene moriendi cap. 7, olim agros invungi solere antequam viatico munirentur; cum nunc prius hoc illis præbeat, tum unctio adhibeatur.

CAPUT IX.

Testamentum, ultima pietas. Obitus.

Vult Caroli-
loci sepeliri.

Mox ad stratum rediens, sublevantium illum manibus adjutus, cum paullulum respirasset, cepit nutibus indicare, velle se ut corpus ipsius defuncti apud Caroli-locum humaretur. Illi enim monasterio diu præfuerat, nec immerito locum illum præ ceteris amare visus est. Aderant autem etiam illi morienti aliquot ejus monasterii fratres, nec deerant, qui putarent, illis petentibus hoc illum ita constituisse. Verum initio ab omnibus ibi coram positis reclamatum est, ita dicentibus: Absit a nobis, Pater sancte, ut corpus tuum nostræ Ecclesiæ subtrahi patiamur. Corporis tui præsentia carere nolumus, quæ nobis boni Pastoris memoriam jugiter refricabit. Obnixè oramus, ut sicut hæcenus plebem tuam ab imminetibus malis protexisti vivus, ita tuearis et vita functus: quosque in vita variis malorum casibus sæpe eripuisti, etiam sepultus apud nos, tuis meritis et precibus eripere digneris. Ille vero nulla ratione se passus est a sententia deduci, sed cum lacrymis obsecrabat, ut quod cuivis Catholico licet, liceret etiam ipsi, nempe sepulturæ locum sibi deligere. Cedunt igitur qui aderant, et ne Patrem affligerent, coguntur velle quod nolunt. Sacrilegum enim putabant, ea præsertim hora, ejus supremæ resistere voluntati.

31 Ea re ab invitis impetrata, omnes osculatus est, nutibus orans, ut pro ipso Dominum deprecarentur, et ceu filii pacis pacem inter se amarent et colerent. Illi vero omnes se ejus precibus commendabant, et cum vicissim petissent omnium, si quæ intercessissent, offensionum veniam, veriti ne multorum præsentia illi esset onerosa, accepta ab eo benedictione et licentia discedendi, non sine lacrymis domum abierunt. Manserunt autem apud illum pauci familiares et domestici, secretorumque ejus conscii. Ad ille nihil a morbo impeditus, ut erat semper orationi intentus, totus in Dei opere versabatur. Labia divinis assueta laudibus, sine intermissione moveri ad preces videbantur: et ut sanus consueverat, temporibus et horis congruis divina coram se officia celebrari voluit, et quos ore promere non poterat psalmos, patulis auscultare auribus, et animo altius affigere studebat. Ita omni tempore aut vacabat precibus, aut raptus in spiritu caelestia contemplantur: nec jam de præmio hæsitabat, qui se Angelicorum spirituum visionibus sentiebat confirmari.

Suis se com-
mendat; pa-
cens inculcat.

Assidue orat.

32 Nocte vero subsequente (solet autem nox exaggerare vim morbi) vir sanctus acrioribus cepit urgeri doloribus: et jam præsentium extremam fere adesse horam, jussit sub adspectum suum e scriniis proferri vestes Pontificales. Ex iis quasdam minoris pretii ad se adduci voluit, quibus etiam tunc usus fuerat, quando est consecratus Antistes: quas immutabili animi proposito ad suam sepulturam diligenter curarat asservari. Eas vero omnes cuidam e suis familiaribus, cujus fidem habebat exploratam, ad breve tempus seorsum servandas tradidit.

Vestes in se-
pulturam dis-
ponit.

33 Solitus erat vir sanctus circa noctis medium surgere ad preces nocturnas, hymnos, psalmos, et alia a sanctis Patribus instituta, cum omni devotione, et qua par erat solemnitate decantare, illud observans Propheticum: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. His vero omnibus rite peractis, invictum ab oratione spiritum non relaxans, nunquam dabat membra sopori, nunquam defatigata sinebat quietem capere: sed tamdiu manebat in oratione prostratus, donec illucesseret dies. Sed nunc morbo magis magisque invalescente, cum statutum tempus expectare non posset, quo, ut diximus, ad persolvendas noctis preces surgere solebat; ne illis nondum absolutis hinc fortassis abscederet, horam solitam voluit antevertere, ne mors ipsum anteverteret. Signo itaque dato iis, qui ipsi aderant, Fratribus, ut laudes Domini inchoarent, ipse prior labiis et pectori suo signo crucis impresso, hæc duo verba: Domine labia utcumque pronuntians, reliqua formare, non potuit.

Psal. 118. 62.

Nocturnas
preces jam
moriturus,
inchoat.

34 Illi autem mente ejus perspecta, finem illius impendere, ex precum anticipatione verisimilibus conjecturis didicerunt. Itaque unus ex iis Sacerdos religiosus, admodum illi familiaris, a memoratis verbis preces auspicatus est, et cetera omnia, quæ sequuntur, aliis adjuvantibus debito ordine ad finem usque perduxit, viro sancto mente easdem preces persolvente. Quibus completis, voce et manu significavit, se velle in terram deponi. Parent illi jussis ejus: et quia non decet Christianum nisi in cinere et cilicio mori, in sparsos humi cineres eum deponunt, cilicio semper indutum licet pauci admodum ejus rei essent conscii: quod etiam nunquam sibi passus est ab aliquo detrahi. Cumque paullo spatio temporis sic jacuisset, benedicens Fratribus, spiritum suo reddidit conditori.

In cinere et
cilicio mori-
tur.

CAPUT X.

Concursus ad funus. Sepultura.

Audito autem piissimi Patris obitu, universa civitas commota est: passim omnis ætas et uterque sexus cum cereis et luminaribus properant ad ecclesiam beati

Ad funus ejus innumeri concurrunt; etiam suis neglectis, sed indennes.

beati Protomartyris Stephani, quo corpus exanime cum hymnis et canticis psallentium deferebatur. Videre illic multos licebat, qui nullam vivo reverentiam præstare voluerant, et eam nunc defuncto exhibent, seque hominem sanctum aliquando contempsisse, aut dictis vel factis affluisse, ducti penitentia, palam lugere non erubescunt, et ad sanctum corpus prostrati, adorare non desinunt. Denique tota illa nox ab aliis in psalmis et jubilo, ab aliis in planctu et mœnore exacta est. Illucescente altera die, sparsa jam circumquaque rumore de morte sancti viri, ex locis vicinis multitudo populi haud aliter atque ad festum confluxit diem, domus et tuguria custode vacua relinquuntur. Vidisses ibi feminas, dum se venterent ad pii patris exequias tardius venturas, relinquere in cunis vagientes parvulos, et non obseratis domorum foribus, properare ad funus. At eadem, cum quid egissent, et quo in periculo parvulos reliquissent, secum postea perpenderent, consternate animis, quod metuerent ne infantes a feris belluis devorarentur, cum multo ejulatu accedentes ad corpus sancti Pontificis, illi suas proles commendabant: quas deinde, domum reversæ, non sine magna admiratione salvas repererunt: sicut etiam illi, qui ostiis apertis, præ sancti Patris amore, discesserant prope ad exequias, postquam domum redire, nullum penitus alicujus detrimentum se passos admirati sunt. Diem autem illum omnes habuere festivum et solemmem, nec ullo admonente, omnes ab omni servili opere sponte abstinebant. Erat sane et jucundum et admiratione dignum spectaculum, videre omnis generis et ætatis homines ad sanctum corpus undique confluere, ut vultum intueantur Angelicum, et manus ac pedes deosculentur: quos tamen semel exosculari non fuit satis, sed crebro revertebantur, ut oscula denuo infingerent.

a
Globus igneus supra templum, in quo jacebat.

Cives non solum cum ad Caroli-locum deferrunt.

Caroli-locenses coacti dissimulant.

36 Eodem autem die circa horam vespertinam, cum universus Clerus et populus ad celebrandas Pastoris sui exequias convenisset, a quasi globus igneus in aere suspensus, supra sancti Protomartyris Stephani ecclesiam instar stellæ coruscantis apparuit: quem non solum illi qui aderant, sed etiam nonnulli aliunde ad nostram urbem properantes, dimidiæ fere horæ spatio se vidisse, cunctis admirantibus, nuntiabant. Interim parabatur cum multa festinatione feretrum, quo sacrum corpus ad Carolilocom, quemadmodum Sanctus vir decreverat, deportaretur, populo hanc ejus voluntatem adhuc penitus ignorante. At postquam rei veritas innotuit, subito commoti sunt universi: et sole jam ad occasum inclinante, omnes unanimiter statuerunt, ut omni studio, adhibitis custodibus, valvas et omnes aditus templi etiam armata manu observarent, ne quis sacrum corpus per vim posset auferre: neque illorum pars minima intra ecclesiæ parietes tota illa nocte egere excubias. Mane autem alterius, id est, Dominicæ diæ, juxta altare sancti Martyris humo altius effossa, et omnibus ad sepulturam necessariis celeriter præparatis, ne quod posset impedimentum incidere, sanctum corpus etiam ante sacra Missarum solennia sepulturæ mandare constituerant.

37 Verum ille moderator et rerum et temporum, qui servi sui gloriam nulla ex parte minui, sed augeri potius voluit, nihil absque ratione et ordine fieri permisit. Celebrato igitur prius Missæ solenni sacrificio, stabant seorsum fratres Caroliloci, animi dubii quid agerent: et neque propius audent accedere, neque ut supremæ sancti Patris voluntati fiat satis, postulare. Jam enim turbæ conspiraverant, ut si alienæ manus auferendo sancto corpori admovebantur, aut si qui advenæ vel ignoti illud apprehendere conarentur, repente trucidarentur. Et quidem ex senioribus et majoribus Ecclesiæ nonnulli, ne fidem datam sancto Episcopo infringerent, liberam

illis Fratribus tollendi corporis fecere potestatem: sed ideo et libentius et liberius, quod satis scirent ne seipsum quidem, etiamsi vellent, cæteris Fratribus Ecclesiæ illius non consentientibus, et turbis renitentibus, sacrum corpus inde posse amovere. Ita ergo fratres Caroliloci videntes se nihil posse proficere, Cleri et populi mirantur devotionem: cedunt que turbis, spe et expectatione sua frustrati, præsertim cum ipsis præsentibus cum honore debito sacrum corpus beatissimi viri sepulturæ traderetur.

a *Αυξάντης Dorganius: in cujus transitu visa est stella supra domum, quæ a Solis radiis non obscurabatur.*

CAPUT XI.

Miracula ad ejus sepulchrum.

Nec defuerunt miracula, quæ illius sanctitati illustre redderent testimonium. Nam eo ipso die per merita illius, necdum humato ejus corpore, inter cetera insigne quoddam contigit miraculum, quod nolimus silentio præterire. Puer quidam non omnino decem annorum, toto curvatus corpore, cælum intueri non potuit, sed prono semper vultu terram spectabat. Jam triennio id incommodi pertulerat, manuum ac pedum officio penitus destitutus. Cibum aliena manu ejus ori inferebatur, et ad naturæ necessaria a matre portabatur: quæ sic languente filiolo suo ipsa pariter languebat, ejusque afflictione acrius affligebatur. Ut autem percepit hic puer sanctum Episcopum e corpore excessisse, multa instantia obsecrat matrem, ut ipsum perferre non gravetur ad ecclesiam, quo possit sancti Patris corpus exosculari. Acquiescit tandem mater ejus crebro repetitis precibus, eumque suis complexa ulnis, difficulter in templum inferre potuit præ turba. Ut autem propius accessit, constanti animo prostravit se cum parvulo suo coram sacro corpore, et ambo osculati sunt ejus manus et pedes. Ea ipsa hora audit mater quasi fragorem quemdam et commotionem ossium filii sui, quæ (ut ipsa testabatur) potuisset etiam audiri a multis, si non obstitisset circumstantis populi strepitus et tumultus. Redit mater cum illa sua sibi multum cara sarcinula, et cum jam procul a turba recessisset, exclamat filius, et dicit: Sine me mater, meis ingredi pedibus: ecce enim per merita sancti Episcopi sentio me redditum sanitati. Quibus auditis, mater illum deponit, et consolidatæ sunt bases ejus et plantæ, et sine ullo adminiculo, cunctis admirantibus, iter cepisset. Stupet mater, stupent vicini omnes, qui noverant puerum triennio tam male affectum fuisse. Timens autem mater puero ob recentem adhuc curationem, nisi ad ecclesiam reversa, gratias ageret omnipotenti Deo, et ejus gloriosissimo Confessori Guilhelmo, illuc redire statuit post turbæ discessum. Sed dum illa expectat, et miranda Dei opera secum admiratur, ecce Dominus volens clarificare Sanctum suum, ad ejus tumulum catervatim confluentibus populis, antiqua potentia suæ innovat miracula, signis aliis alia succedunt. Igitur nolens expectare diutius, apprehensa manu pueri, non obstante populi concursu, ad ecclesiam properat, et cum aliis sanitati restitutus, atque ea causa gratias agentibus, ipsa quoque pro filii sui salute gratias agit totius gratiæ largitori.

39 Eodem Dominico die, cum turbæ recessissent, multi et nostræ urbis homines, et locis finitimis degentes, variis afflictis morbis, qui præ populi frequentia ingredi antea non poterant, humiliter ac devote ad Sancti tumulum accesserunt, sperantes in eo qui sanat contritos corde, ut per ejusdem beati Patris merita, optata potirentur sospitate. Sed quia nimis longum est, imo impossibile, non ea modo, quæ ad sancti viri sepulchrum, sed etiam in diversis regionibus ad ejus invocationem quotidie eduntur miracula

Ex Scario.

Puer curvus et debilis ad corpus ejus sanatur.

Alia sunt miracula.

Multi infirmi curantur.

EX SURTO.

miracula, singulatim commemorare, dicemus in summa dumtaxat: nempe, videre caecos, claudos ingredi, hydropicos curari, surdos audire, loqui mutos, daemónicos liberari, aperiri carceres, vincula solvi, sanari lethaliter saucios, mortuos ad vitam revocari: atque adeo etiam bruta animantia, non uno morbo liberari: multos jam pene desperatione obrutos, ad sancti Patris recordationem mirifice relevari: denique quacumque vel aegritudine correptos, vel periculo expositos, a malis omnibus ejus intercessionibus ereptos, sentire presentem virtutem Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

ALIA VITA

AUCTORE ANONYMO COETANEO.

Ex MS. Domus professæ Societatis Jesu Antverpiæ.

CAPUT I.

S. Guilielmi vita ante Episcopatum.

Beatus Willelmus Bituricensis Archiepiscopus, quia veritatem dilexit intantum, ut simplex etiam mendacium abhorreret, in presenti opusculo dignus est obtinere, ut secundum juratam veritatem a testibus, sicut in sequentibus audire poteritis, vitam ipsius et merita, necnon et miracula, prout possumus veritate simplici disseramus: quibusdam tamen salva veritate appositis, quæ oportuit ex necessitate apponi, ut legendæ series texeretur.

2 Hic itaque vir beatus dum in minori constitutus ætate, traditus ad eruditionem et educandum suo avunculo Archidiacono Suessionis Ecclesiæ, qui a Eremita cognomine vocabatur, quia mores in simplicitate a convictu formavit, meruit Willelmus Eremita vocari. Quem licet nobilitas generis in fastum potuisset extollere mundialem, morum tamen nobilitas præminens hunc in humilitate servavit, ut castitas mentis et corporis integritas, quam Sacerdotum, quibus suam conscientiam revelavit, asseveratio jurata probavit, in futuro Pontifice firmum constituerent fundamentum.

3 A pueritia quidem in Parisiensi et Suessionensi canonicatus Ecclesiæ; dum in robur virile maturior excrevisset, molestias seculi ferre non valens, quæ sanctum ejus propositum videbantur impedire, ruptis hujusmodi molestiarum compedibus, ad b Grandimontensem eremum convolvit. Ubi in quanta sinceritate mentis vixerit et conscientia puritate, quidam Prior Grandimontensis vir religiosus, astantibus Archiepiscopis, Episcopis, et pluribus aliis in solemnibus consistorio coram reverendæ memoriæ Innocentio Papa tertio, qui eos ad Concilium evocarat, solemniter et affirmativa in ordine suo protestatione monstravit: ejusdem Domini Papæ nihilominus testimonio concurrente, quo ipsum, dum quadam vice olim Archiepiscopus confiteretur eidem, asseruit peccata quæ diceret mendicare.

4 Quadam vero die in eodem ordine Grandimontensi c turbatione suborta, B. Willelmus, qui suæ mentis tranquillitati timebat, ad Cisterciensem ordinem in monasterio d Pontiniacensi se transferendum pie studio deliberationis elegit. Conversatus ibi diutius, factusque verus ordinis in humilitate professor, quanto amplius in virtutum acquisitione profecit, tanto apud Deum et homines meruit exaltari. In eodem namque monasterio factus Prior, postmodum in Abbatem e Fontis Joannis, et inde translatus ad Karollicense monasterium, ibidem per electionem officium suscepit Abbatis.

5 Sed si velimus inspicere in quanta mansuetudine ubique subditos pertractavit, et quot ubique virtu-

tum propagavit exempla, nimia prolixitate onerabimus auditores. Ex iis tamen aliqua perstringentes, sub testimonio veritatis possumus protestari cum illis qui hoc ex confessione ipsius dato protestati sunt juramento veraciter accepisse, quod carnem suam nullo tempore maculavit. In abstinentia rigidus: ex quo seculum dereliquit, numquam carnes aliqua infirmitatis necessitate, seu alicujus victus persuasione, comedit.

6 Hoc etiam speciale virtutis exemplar ex aliis duximus exprimendum, quod licet tantis videretur pollere virtutibus, in hoc se mirabilem imitatorum exhibebat, quod appetitum inanem gloria, quæ virtuosus viris se multipliciter ingerit importunam, sub quadam simplicitate cautela et modo mirabili elidebat; ab aliis non minus exemplo quam verbo doctrinæ, hoc pestiferum et generale vitium repellendo, intantum ut aliquid, quod simplicitati posset potius imputari, mallet in opere publico demonstrare, quam ad ostentationem inanem aliquid facere virtuosum.

a In 3 vita agetur brevier de S. Guilielmi nobilitate. Vixit 100 annis ante celebris ille Petrus Eremita, de quo pluribus agemus 8 Julii. Is sacræ expeditionis in terram sanctam auctor fuit: unde reversus canobium condidit ad mania oppidi Hucensis, vulgo Novum monasterium dictum, ubi sancte obiit. Liberos ex legitima conjugæ suscepit, unde Eremitarum in Gallia Belgioque nobilis propagata est familia, ut Petrus d'Oultremannus noster in libello de vita ejusdem Petri Eremitæ eruditè ostendit. Ea ortum domo esse hanc quoque Petrum Eremitam Archidiaconum Suessionensem, non improbabile est.

b De hac eremo agemus in vita S. Stephani fundatoris illius ordinis, qui ab aliis 8, ab aliis 13 Februarii colitur.

c Hæc fuit, opinamur, dissensio inter Clericos et laicos illius ordinis, de qua Jacobus de Vitriaco historix Occident. c. 19.

d Illustre ordinis Cisterciensis canobium, in diocesi Autisiodorensi, ad Seniam, sive Senaem annem, qui in Icaunam, sive Yonam influit.

e Vulgo Fontaine-Jehan, diocesis Senonensis.

CAPUT II.

Vita in Episcopatu. Miracula.

Contigit autem ut Bituricensis Ecclesia suo viduata Pastore sub electionis dubio fluctuaret. Cumque mentio facta fuisset de tribus Abbatibus Cisterciensis ordinis, de isto videlicet beato viro; et de duobus aliis, ut aliquis istorum eidem præficeretur Ecclesiæ; electionem contrariam diversorum altercatio impedivit. In hoc tamen vota omnium convenirent, ut cuidam viro religioso, videlicet Odoni Parisiensi Episcopo, quondam cantori Bituricensis Ecclesiæ, optio conferretur, ut quemcumque vellet iis tribus Archiepiscopum nominaret. Qui in ecclesia B. Mariæ de Salis unam noctem cum quibusdam viris religiosus, quos secum habebat, in oratione et vigiliarum observatione deducens, cum Missarum officio, non sine multa lacrymarum effusione ac devotione peracto, ex revelatione divina eligendum Abbatem Karollicoci evidentius comperisset, et ad nominandum eum properans ad Capitulum, præfatam ecclesiam fuisset a ingressus; quosdam a Capitulo missos invenit, qui eundem Abbatem sibi per concordia unitatem nominari Archiepiscopum instantissime postulabant. Quod factum esse potius creditur ex vocatione divina, quam electione humana.

8 Pontificali igitur infula decoratus, licet invitatus cum multorum persuasionibus religiosorum, qui ejus noverant sanctitatem, victus fuerit, et vix tractus oblatæ sibi dignitatis b oneri succubuit, non honori. Suscepti prius ordinis observantia non mutatur: pristina retinetur humilitas, conservata intantum, ut Pontificalis fastigium dignitatis mentem ejus nulla elationis ostensione corrumpere videretur, nec exteriorem habitum immutare. Abstinentiæ consuetudinis prioris, licet Archiepiscopales delicias inveniret, usum sobrietatis antiquæ retinuit illibatam. Orationum instantia consueti cursu olim noctes cum somni brevissima degustatione deducens, non amittitur in mutatione

Castitate eximius.

Semper abstinet a carnibus.

Inanem gloriam vincit.

a Guilielmus Suessione educatus.

Ibidem et Parisiis Canoniceus,

b inde monachus Grandimontensis,

purissimæ conscientia.

c

d Fit monachus Cisterciensis;

e Mox Prior, Abbas.

Divino instinctu eligitur Archiepiscopus Bituricensis.

a

b Episcopus pristinam retinet humilitatem, abstinentiam, pietatem, etc.

CAPUT III.

Varie virtutes, sancta mors.

AUCTORE
ANONYMO,
EX MSS.

mutatione officii, sed mutatur. Negotiorum enim occupatio, quam officii necessitas ingerebat, horam consuetam orandi praeediens, consuetudinem orandi non studium alternavit: quia datum sibi tempus in otio non consumpsit, sanctae meditationi, quam praedicationi consultius reservabat, vel orationi vacando quam pro se ac pro commisso sibi populo fundere necesse habebat. Misericordia exuberans, quam erga pauperes et afflictos semper habuerat, in assumpto Pontificali officio non defecit, sed collatarum simul cum officio abundantiam facultatum, usu largiori mentem simul et intentionem *c* secuta est largitoris. De animarum commissa sibi cura sollicitus, aut recipientis confessionibus eorum, quos in multa recipiens lenitate spiritus contovebat, ut lucrifaceret Christo, aut praedicationi per se vel per alios sedulus intendebat.

Erga inimicos benevolus.

Auctor illi convixit.

Claret miraculis adhuc vivens.

d

Languidam manum sanam confessione imperata.

e
Item tremorem capitis.

9 Superabundantem gratiam caritatis, qua praeminens in sublimitatem virtutum, multorum ad se corda convertit, sicut multi noverunt, qui hoc per experientiam didicere, non possumus satis abundanter exprimere: quia quoslibet inimicos sibi que injurias dilexit intantum, ut gratis obsequi quorumlibet amicorum, graves etiam injurias visus fuit protulisse. Cujus rei exemplum si velim in medium ego deducere, qui opusculi hujus materiam suam aggressus, ex injuriarum molestia, propter quam nec immerito contra me deberat gravius indignari, gratiam ejus ultra quam crediderim, me protestor et gaudeo habuisse, et jam si dici possit, aut debeat, mernisse.

10 Cumque his atque aliis plurimis virtutibus praemineret, addidit Dominus servo suo illam gratiam meritorum, ut vivens etiam miraculis conscraret. Accidit namque quod quidam Presbyter, *d* Guirandus nomine, Cappellanus S. Germani de Podio juxta Bituricas, usum manus sinistrae ita omnino amiserat, ut celebrare non posset. Qui cum fere per dimidium annum hujus infirmitatis incommodo laborasset, ad eundem beatum virum accessit. Idem autem palpans manum ipsius languidam, dixit ei ut confiteretur peccata sua, et melius se haberet. Post tertium vero diem ita convaleuit, quod ipse die tertia celebravit.

11 Inter miranda etiam ipsius Sancti opera, quibus sanctitas ejus latere non potuit, illud etiam mirabile duximus exprimendum: quod cum quidam puer, Odo nomine, filius e Artaudi Pinaudi, manentis prope castrum de Monte Falencia, tremorem capitis incurrisset, et ex illius percussione tremoris, cerebro perturbato et oculis vehementius angeretur; contigit ut B. Willelmus in quadam ecclesia ejusdem castris solemne dedicationis officium celebraret: ad beatum virum deductus est puer ille a parentibus. de dolore pueri dolentibus vehementer. Qui cum ei fuisset oblatum, vir sanctus dolori eorum solita pietate compatiens, puero manum imposuit, caput ejus blanda contrectatione palpando. At vero palpantis pura devotio, sua non est intentione fraudata: quoniam et capitis tremor omnino cessavit, et in laticiam parentum moerore converso, virtus miraculi declarata, in laudem et gloriam Salvatoris erupit. Et quid amplius? Si vitam ejus subtiliter velimus inspicere, non minus vita ipsius, quam habere pro viva lectione potuimus, quam et haec et alia miracula refulerunt, quibus vite sanctitatis potius attestatur, quam miracula sanctitati.

a Ms. Belfort. egressus.

b Idem ms. non oneri succumbit, sed honori.

c Haec duo verba secuta est adjecimus ex Breviario Cisterc. decantant in ms. sensus tamen ea videbatur exigere.

d Breviarium antiquum Cortisopitense: Girandus.

e Ms. Belf. Archaudi.

Quamvis autem in hujus operis narratione propter breviter et succinete procedere, ne per multiloquii evagationem veritas laederetur; duo tamen huic narrationi delectat inserere pro utilitate, ut creditur, auditorum. Quippe vir iste beatus, cum fere semper hilaris et jucundus, quod quibusdam displicebat austeris, se socialem et amabilem exhibebat; vitium detractionis, quod in locutionis cursu subrepere consuevit viris etiam sibi studiose caventibus, summa intentione vitabat, ita quod cum occasio detractionis incideret, aut verba detractoria incidebat, mutando materiam, aut si verba persistent detrahentis, penitus abscedebat nolens pollui audiendo, quae vix aut nunquam ipsum polluere consueverant in loquendo. Verum cum vitam et pollutos mores alicujus, quem carnis lubricum infamabat, aliquis tamquam improprians et insultans deducebat in medium, ipse hoc vitium patienti benigne compatiens excusabat, hoc modo dicens: Frater dic ei qui cum membrorum tremore febricitat, quod a tremore hujusmodi se compescat; et probare sic poteris si propter hoc tremere vel febricitare desistat. Nolens facit forsitan id quod facit, et vellet cessare si posset. Subveniendum est talibus orando pro ipsis: et compati patientibus potius quam insultare improprians debemus.

Semper jucundus.

Detractionem odit.

Peccata aliena benigne excusat.

13 Postpositis his et aliis, quae narratio nimis longa portenderet in immensum, ad describendum modum exitus, quo ex hac luce migravit, stylum vertimus breviorum. Cruce quidem assumpta volens ad fines Albigenium contra haereticos proficisci, cum itineri necessaria prepararet quadam infirmitate corripitur, quae licet dolorem ingereret infirmanti, nunquam tamen sensum ejus vel rationis vigorem pristinum immutavit. Sed cum quadam scilicet die Mercurii post Epiphaniam ad visitandum ipsum sui Clerici more solito convenissent, et videntes eum gravatum, de accipienda communione Sacramenti, ac de rerum suarum dispositione monerent; tamquam certus de termino vite suae dixit se instanti die Veneris id facturum. Qua die adveniente per quemdam religiosum Abbatem Missam faciens celebrari, et eucharistiam cum debita veneratione deferri; Sacramento accepto reverenter, extremae quoque unctionis sacramentum a subsequenter accepit, petita venia prius a singulis, et recepto postmodum pacis osculo ab eisdem. In sequenti nocte Veneris, omnibus rite dispositis, et eo etiam ordinante seorsum positus Pontificalibus vestimentis, quae sepulturae Pontificalis necessitas postulabat; abscedentibus universis, exceptis familiaribus monachis et conversis, cum jam nox profunda somnum mortalibus induxisset, eo nutu quo potuit matutinas decantari praecipit, quarum psalmos ipse non oris voce, sed cordis, prout consueverat, decantavit. Completo matutinali officio, se proprio nisu deponens in terram, et manu, prout potuit, elevata, benedictionis signaculum in astantis consueto more depingens, spiritum benedictum cum ipsa gratia benedictionis emisit. In transitu vero ipsius v Idus Januarii terminus est signatus.

Morbo corripitur.

Eucharistia et extrema unctione munitur.

a
In terra jacens, ac suis benedicens moritur.

a Ordo contrarius in sup. vita expressus, nu. 29.

CAPUT IV.

Canonizatio.

Sed praetermissis eis quae circa sepulturam ejus acta sunt, monachis Karoli-loci ad suum monasterium corpus ejus transferre volentibus; et miraculis etiam praetermissis, quae ipso sepulto in Bituricensi Ecclesia statim coruscare coeperunt, cum in subsequenti

AUCTORE
ANONYMO,
EX MSS.

Claret mira-
culis post
mortem.

a

b
Fit inquisitio
pro canoniza-
tione.

c

d

Apparet cui-
dam Decano
Bohemo
Romæ.
Psal. 34.

e

Heram eidem
apparet.

Decanus id
Episcopo Pra-
gensis narrat.

quanti volumine plenius sint descripta; illud speciale miraculum, quod in Canonizatione ipsius Dominus evidenter ostendit, ut de sanctitate ac meritis ipsius omnis penitus dubietas auferretur, specialiter duximus exarandum. Miraculorum gratia simul et gloria crebescente, Cleri et populi devotio excitata, sanctitatem beati viri quam Dominus per miraculorum assiduitatem in tanta gloria revelabat, sub tenebris ignorantie apud exterarum regionem non est passa teneri. Ad sedem namque Apostolicam solemnes Nuntii semel, secundo, et tertio diriguntur. Impetrato vero rescripto a Præsule Sedis Apostolicæ a Honorio Papa III, super inquisitione de vita ejus, meritis, ac miraculis faciendis; venerabilis vir b Willelmus Autisiodorensis Episcopus, et duo religiosi Abbates Cisterciensis ordinis, qui hoc suscipere mandatum, plures viros religiosos et alias personas Ecclesiasticas et seculares juratas examinant diligenter, et ad eandem Sedem testimonia diligenti et solemniter examinatione probata, sub sigillorum suorum cauta inclusionem transmittunt.

15 Præsentibus ergo ibi bonæ memoriæ c Giraudus Archiepiscopo, Cantore, et pluribus aliis Canonicis Bituricensibus, et pro canonizatione viri sancti vehementer instantibus, cum usque adeo fuisset in negotio illo processum, ut sententia proferri deberet infra diem præfixam, ad hoc iudicium humanum quod aliquando titubatur, in divinis hujusmodi virtus declarata miraculi confirmavit. Eo tempore præsens erat ibidem venerabilis vir Decanus de Bohemia, vir honestus et timens Deum, qui de remotis valde partibus veniens, pro quodam arduo Ecclesiæ suæ negotio, sub grandi ejusdem negotii discrimine laborabat. Quodam sero post diurnum laborem oratione completa in ecclesia B. Petri Apostolorum Principis, cui sui curam negotii commendarat, rediens ad hospitium obdormivit. Et ecce vir facie resplendens, et veste nitidus, in somnis illi apparuit, eum suo nomine vocans ita: Decane quid turbatis de tuo negotio? Acquisce consilio meo, et expeditur in brevi. Die sæpe et sæpius Psalmum illum: Judica Domine nocentes me, etc. usque in finem psalmi, et in memoriam B. Willelmi Bituricensis Archiepiscopi subiunge orationem illam: Exaudi Domine preces nostras, quas in Sancti Willelmi, etc. Cui taliter visus est respondere: Domine nescio quis sit ille Willelmus, nec nomen illius civitatis agnovi. At ille eadem exhortans ut diceret, id adjecit, scilicet quod ille erat Sanctus, qui per Apostolicum infra breve tempus canonizari debebat. Expergefactus Decanus et aliquantulum de visione turbatus Archidiaconum Ecclesiæ suæ, qui sui negotii particeps et socius venerat, dormientem secum in eodem thalamo excitavit, admonens ut ad matutinas consurgerent decantandas. Sed advertens Archidiaconus, quod e interdum tempestiva hora venerat ad surgendum, et intelligens eum ex aliquo accidenti esse turbatum; caussam somni præter solitum interrupti seiscitatur ab eo. At ille semiplene respondens: Visum est, inquit, mihi quod quidam mihi apprensus in candido habitu loquebatur, sed quæ mihi dixerit vereor enarrare. Cui Archidiaconus: Dormite Domine mi, et requiescite. Nec enim de talibus visionibus est curandum. Cumque Decanus iterum obdormisset, ecce præfatus vir, sicut in primo visu, apparuit, et omnia quæ prius dixerat replicans, hortatus est diligenter, ut omnia retineret et diceret, si suum vellet negotium expediri. Et etiam minas adjecit ad ultimum quod ei male accideret, si circa hæc ageret negligenter. Surgens ergo quam citius, et horis matutinalibus decantatis, adiit quendam virum honestum pariter et maturum, Pragensem Episcopum, qui et ei notus erat, et secretæ vinculo familiaritatis adstrictus. Cui vocato seorsum quæ viderat secretius revelavit, ea

volens sub confessionis clave clausa servari, donec ea necessitas exigeret revelari.

16 Deliberaverat interim præfatus Papa cum Fratribus de negotio B. Willelmi, et de Fratrum consilio universos Archiepiscopos, et Episcopos, qui tunc erant præsentibus, ad tractatum hujus negotii præceperat evocari. Quibus præsentibus, dum in principio tractatus illius Willelmi miracula legentur, Pragensis Episcopus recordatus visionis illius, quæ ipsi a Decano fuerat revelata, et intelligens non esse tacendum, surrexit in medio, et persona Decani commendata decenter, sicut de vita ejus et moribus sibi notis fuerat commendanda, ea quæ ab ipso audierat, coram omnibus satis compendiose narravit. Sed ut ex ore ipsius Decani veritas gratius audiretur, vocatus est ipse Decanus, et in medium introductus, adjuratus a Domino Papa, ut plenam et planam diceret veritatem, ea quæ sibi apparuerant semel atque secundo, sicut prius Episcopus dixerat, retulit seriatim. Omnes vero commoti ad lacrymas, Deum benedicere, ac laudando Deum glorificare cœperunt, qui Sanctum suum ita mirificare per aperta indicia dignabatur. Cumque summus Pontifex aliquantulum monitionum sermone præhabito consilium requisisset, omnis unanimiter multitudo consentit, ut ad sanctitatem beati viri solemniter declarandam, quam Dominus tot et tantis iudiciis manifestus ostendebat, sententia proferretur. Exeuntibus universis ad publicum, et in publico Consistorio, ceteris consueti more dispositis, missæ ab examineribus litteræ ac miracula sollempniter publicantur. Quibus distincte perlectis Summus Pontifex surgens in medio B. Willelmi Bituricensis Archiepiscopo sententialiter et cum debita solemnitate pronuntians Sanctorum catalogo adscribendum, in die depositionis ipsius festivitatem f præcepit sollempnem de cetero celebrari. Ipse vero debitis ex more laudibus celebratis, illam eandem orationem, quam B. Willelmus dicendam Decano revelaverat antedicti, videlicet: Exaudi Domine preces nostras, quas in S. Willelmi, etc. non sine multis lacrymis profuentibus ex devotione subjunxit.

a 17 Julii 1216 electus, coronatus 24 Julii die Dominica; obiit 13 Martii 1227.

b Qui deinde Parisiensis Episcopus fuit, obiitque an. 1223, vir religiosus ac prudens, ut est in Chronico Autisiod. et in hostes Ecclesiæ rigidus executor justitiæ. Scripsit summam Theologiæ quæ extat.

c Successit hic S. Guillelmo; Claudio Roberto Geroldus, Geraldus, Girardus: obiit Nonis Julii 1218, cum sedisset an. 9, men. 4, dies 12, dicitur in Chronico Lemovicensi citato a Cl. Roberto, fide, sanctitate, doctrina, et miraculis clarus. Sanctus appellatur a Ghino, et Gheno. Sed fallitur Ghinus, dum eum scribit mortuum an. 1210. Guillelmum vero Episcopum factum an. 1189.

d Ms. nostrum, diuturnum.

e Videtur legendum, necdum tempestiva. us. Belfortii habebat, quod intempestiva esset hora ad surgendum.

f Ciaconius scribit vi Non. Julii 1218, id esse factum.

PRÆFATIO IN LIB. MIRACULORUM.

Quoniam superabundante malitia, multorum caritas refrigescit quotidie, necesse est ut Deus omnipotens ordinator rerum ac temporum, sine quo nihil est validum, nihil sanctum, Sanctos suos quos hereditatis æternæ voluit esse participes, quosque jam glorificatos coronavit in celis, ad laudem et gloriam nominis sui clarificare dignetur in terris, populis ad eorum tumulos undique confluentibus, quorum corpora in pace sepulta sunt, et vivunt nomina eorum in æternum, signa et prodigia sua sæpius manifestans. Nonnumquam enim fiunt miracula divina operante clementia ob Sanctorum suorum merita declaranda, ut in omnem terram exeat sonus eorum, et in fines orbis terræ exempla eorum; quatenus ad contemptum mundi, et ad amorem celestis patriæ ipsorum sanctis provocemur exemplis. Insuper et excitanda est Sanctorum devotio, non fervor fidei in humanis

Id refert Episcopus in Consistorio Pontificio.

Advocatur Decanus.

Canonizatur S. Guillelmus.

f

Cur ad sepulchra Sanctorum fiant a Deo miracula.

humanis cordibus per insolentiam tepescat, quoniam signis et miraculis credimus nutriendam. Sed nec tacenda sunt opera Conditoris, quæ mens humana cogitare, scriptura comprehendere, lingua laudare, superiorum civium exercitus mirari non sufficit. Suppleat ergo defectum nostrum divina miseratio, ut quod possibilitas nostra non obtinet, nobis ejus munere concedatur.

2 Sane propositum, quod ad quorundam instantiam super miraculis B. Willelmi Bituricensis Patriarchæ, scripto commendandis assumpsimus, diu distulimus prosequi, tam temporis negligentia soporati, quam aliorum negotiorum occupatione detenti. Verum licet vereamur indigni digna tractare, ne lacerandi objiciamur morsibus detractorum; quamvis etiam ex eo, quod cum simus inferioris ingenii, valde timendum est, ne si huic operi nos præponimus, cui propter imperitiam sufficere minime credimus, quasi ponere os in cælum videamur, et potius debeat imputari temerariæ præsumptioni, quam caritati adscribi; considerantes tamen, quod cum mundus in maligno sit positus, nullasque adhuc scriptorum in simili opere potuit declinare quod timemus, inter procillas linguarum expositi, nec submersi omnino nec tuti ex toto, proposuimus navigare. Igitur quasi horum oblii et excusso torpore robustiores effecti, propositum opus, quod vires nostras transcendit, aggredimur, miraculorum insignia, quæ vel vidimus, vel a viris fide dignis audivimus, prout Dominus dederit, qui meritis ejusdem Sancti eadem operatur, stylo humili descripturi. Et tamen multa prætermittamus miracula tanquam oblivione deleta, et alia etiam, quæ propter temporis lapsu labilisque memoria vitium in ea nobis veritatis specie non..... *codex ms. hic laceratus erat, sicque reliquâ desideramus.*

ALIUD VITÆ COMPENDIUM,

AUCTORE ANONYMO COÆTANEO.

Ex ms. Ecclesiæ S. Audomari.

Beatus Guillelmus, *a* nobilis genere, longe fuit *b* nobilior vitæ laudabilis sanctitate. A primæva quidem ætate cuidam avunculo suo Suessionensis Ecclesiæ Archidiacono, miræ honestatis viro, qui Petrus Eremita dicebatur, a parentibus traditus fuit, moribus et litteris informandus: a quo, vel forte quodam præsigio futurorum, fuit Guillelmus Eremita postmodum nuncupatus. In Suessionensi quidem primo, deinde in Parisiensi Ecclesia factus Canonicus, timens ne rerum affluentia, et blandimenta seculi eum a sancto proposito revocarent, ad Grandimontensem eremum convolvit. Ubi cum seminator discordiæ omnis humani generis seminasset discordiam inter Clericos et Conversos, de licentiatis Clericis a Domino Papa transferendi se ad religionem aliam, prout Dominus unicuique inspiraret, B. Guillelmi Cisterciensem Ordinem prælegit.

2 Factus autem monachus apud Pontiniacum, dum in observatione ordinis aliorum devotionem præcellere niteretur, in Priorem concorditer est assumptus. Fama vero religionis suæ magis ac magis crebrescente, primo *c* Fontis-Joannis, deinde Karoli-loci factus Abbas, tandem cooperante divina gratia in Primatem Bituricensis Ecclesiæ per electionem canonicam est electus.

3 Accidit enim cuidam Presbytero, Girando nomine, repentina, gravis, et vehementer angens in-

firmitas in sinistra manu, per quam fere per dimidium annum factus est impotens celebrare. Hæ sitabant medici quid de morbo dicerent, quia causam ejus penitus ignorantes, videbant *d* symptomata sibi ad invicem adversari: et probatis, sed inutiliter circa infirmum diversis curationum generibus, unusquisque post alium recedebat confusus, et dolens quia ei non poterat subvenire. Qui de medicorum subventionem desperans ad B. Guillelmum accedit, totam spem suam in eum projiciens, ut eo mediante a solo Domino curaretur. Videns pius Pater morbum, causam cognoscit, et impresso signo sanctæ Crucis, manum tangens et palpans leviter, dixit infirmo: Confitere peccata tua, et melius te habebis. Lætus facit quod præcipitur, corde contrito et humiliato confitetur, et statim ita plene convaluit, quod die tertia celebravit.

4 Cum autem post transitum B. Guillelmi, priusquam corpus esset traditum sepulturæ, catervatim populus civitatis conveniret ad exequias sancti viri; tanta fuit in populo puerorum devotio, quod non cessabant osculari pedes et manus ejus, et etiam latentibus pueri satiari non poterant visione corporis sancti viri: quamplures autem ex ipsis renitentes pro viribus, et ejulantes præ dolore recessus, vidimus violenter asportari.

5 Tunc quidam, qui nondum ætatis suæ decimum compleverat annum, capite scapulis coherente, collo inter humeros intercepto, spina dorsi quasi contracta, curvus incedens cælum videre non poterat, nisi faciem versus humerum obligaret: qui tantam demum infirmitatem incurrit, quod pedum et manuum privatus officio pascebatur a matre, et de loco ad locum ubi suadebat utilitas, seu cogebat necessitas ferebatur. Hic auditis quæ fiebant in ecclesia, suspirat, lacrymatur, omni petit constantia, quod eum ferat ad ecclesiam mater sua. Currit mater cum sarcina, se per turbam ingerit importuna, pudoris nescia, dolore simul et devotione penitus absorpta. Simulambo mater et puer osculantes pedes sanctos, et ejulantes clamabant: O Beate Guillelme miserere nostri, et attende miseriam nostram, qui spiritualiter superstes in parvis abundabas visceribus pietatis. Nec mora: quasi fragor ossium in puero est auditus. Cum autem mater extraxisset de turba puerum, clamat puer: Mater dimitte me, quia per virtutem B. Guillelmi sanus sum: et consolidatæ sunt ejus plantæ, et cunctis admirantibus per se rectus et extento collo domum lætus regreditur, qui tristis a matre fuerat asportatus. Stupet mater præ gaudio, stupet fere tota vicinia, et mirantur mirabilia Creatoris. Tandem mater ad se revertitur et proponit, ut cum corpus sanctum esset traditum sepulturæ, rei veritate manifestata Canonicis, cum eis sollemniter Deo actiones ageret gratiarum.

a Mathildis Comitissa Nivernensis, in publicis litteris asseru-
tis in tabulario Nivernensi, quibus donat Ecclesiæ Bituricensi 12,
libras Parisiensis annui census ad accendendum perpetuo cereum
ante S. Guillelmi corpus, datis mense Julio 1223, vocat eum avuncu-
lum suum: ut testatur Guido Copuillus in historia Nivernensi,
et Claudius Robertus, traduntque disertè Copuillus et Joannes
Chenu, oriundum ipsum ex familia Comitum Nivernensium Ro-
bertus aut Archiesus vico Nivernensi natum. Carolus Sausseius
lib. 11 Annalium Ecclesiæ Aurelianensis tradit eum fratrem
fuisse Gerardi Berryerii, patris Philippi Berryerii Episcopi
Aurelianensis, ac deinde Archiepiscopi Bituricensis quem idem
Sausseius inter Beatos censet, ut 1x Janu. dicimus.

b Chrysostomus Henriquez lib. 1 Fasciculi SS. ord. Cisterciens.
dist. 20, cap. 1, eadem, quæ hic duobus primis numeris, recitat,
tum vitam reliquam verbis Surii prosequitur. Legit autem hic,
uti et ms. Audomarense, nobilioris vitæ laudabilis sanctitate.
Breviarium Cisters. nobilior vita, laudabilis sanctitate.

c Idem habetur in Breviario Cisterc.
d Ms. Sancti thomata, mendose.

EX MSS.

d

Puerorum
erga corpus
ejus mor-
tuum devotio.

Mirabiliter
contortus,
ejus interces-
sione sanatur.

Excusat au-
ctor imperi-
tiam.

Instituitur a
Petro Ere-
mita.

not. 142.
Fit monachus
Grandimont-
ensis, tum
Cisterciensis,

Abbas, Prior,
Archiepisco-
pus.

Manum lan-
guidam sanat
confessione
imperata.